

025.56
ส 475
ร.3

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การใช้บัตรรายการของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

The Use of Card Catalog of the Library of
Srinakharinwirot University Prasarnmit

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ตุลาคม 2537

๕ - ๗ - ๗๖

192244

6 ส.ค. 2538

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ล่วงไปด้วยดีด้วยความร่วมมือ และความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากเพื่อน ๆ
บรรณารักษ์ เจ้าหน้าที่ของสำนักหอสมุดกลาง คุณสมกิจ กิจบุญวงศ์ เจ้าหน้าที่จากสำนัก
คอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่ได้ช่วยเหลือในเรื่องสถิติและโปรแกรม
คอมพิวเตอร์ นิสิตผู้ใช้ห้องสมุดที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ตลอดจนทุกท่านที่ได้กล่าว
นามในที่นี้ ที่มีส่วนช่วยเหลือในการทำวิจัยให้สำเร็จลงด้วยดี ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงการใช้หรือไม่ใช้บัตรรายการ สาเหตุของการไม่ใช้บัตรรายการ วิธีการหาหนังสือโดยไม่ใช้บัตรรายการ ประเภทของบัตรรายการที่ผู้ใช้ใช้มากที่สุด อุปสรรคในการใช้บัตรรายการ และการใช้รายการต่าง ๆ ที่ลงไว้ในบัตรรายการของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ในปีการศึกษา 2537

วิธีดำเนินการวิจัย ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ วารสาร เอกสาร ตลอดจนสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลโดย วิธีการแจกแบบสอบถามให้แก่ นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จำนวน 600 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 548 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.40

ผลการวิจัยพบว่า นิสิตส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 92.90 ใช้บัตรรายการเป็นเครื่องมือในการค้นหาหนังสือที่ต้องการ มีเพียงร้อยละ 7.10 เท่านั้นที่ไม่ใช้บัตรรายการ จึงมีสาเหตุเพราะว่า นิสิตทราบตำแหน่งที่อยู่ของหนังสือบนชั้นที่ต้องการแล้ว และ สาเหตุรองลงมาคือ ค้นหาหนังสือบนชั้นสะดวกกว่าการค้นหาจากตู้บัตรรายการ สำหรับวิธีการหาหนังสือโดยไม่ใช้บัตรรายการ คือ สืบจากชั้นหนังสือที่ต้องการ และเพื่อนที่เคยยืมหนังสือเล่มนั้นบอกต่อ ๆ กันมา

ในด้านประเภทของบัตรรายการที่ใช้เห็น พบว่า นิสิตใช้บัตรชื่อเรื่องมากกว่าบัตรประเภทอื่น ส่วนการใช้รายการต่าง ๆ ที่ลงไว้ในบัตรรายการนั้น พบว่ารายการที่ใช้มากเพียง 2 รายการ คือ รายการเลขเรียกหนังสือ และชื่อเรื่อง สำหรับอุปสรรคในการใช้บัตรรายการ คือ มีตู้บัตรรายการของหนังสือให้บริการน้อยไป และอุปสรรครองลงมา คือ ไม่มีป้ายตัวอย่างบัตรรายการอธิบายไว้ให้บริการ

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงปัญหาและข้อเสนอแนะ อันนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับบัตรรายการ เพื่อเป็นประโยชน์มากที่สุดสำหรับผู้ใช้อ้างอิง

ABSTRACT

The purposes of this research were to investigate (1) the use and non-use of card catalogs and the reasons for not using the catalog, (2) the method to locate books without the use of card catalogs, (3) the type of most-used card catalogs, (4) the problems encountered when users use the catalogs and (5) the use of resources listed in the card catalogs by library users of Srinakharinwirot University Prasarnmit in the academic year 1994.

The method used in this research was to search for books, periodicals, documents and other printed materials that were related to this research. The questionnaire data were obtained from 548 (91.40%) of the 600 students of Srinakharinwirot University Prasarnmit surveyed.

The results were as follows: the majority of the students (92.90%) used card catalogs as their means to find books. Only 7.10% of the students didn't use the card catalogs because they already knew the locations of the books they needed on the shelves, and a minor reason was that they found it easier to find a book on the shelf than by trying to locate titles through the card catalogs. As for the methods of finding titles without the use of the card catalogs, students screened the shelves or they asked their friends who had used the books and other materials previously.

The cards in the catalog which the students used the most was the title card. The two most-used entries in the card catalogs were the call numbers and titles. The difficulties met when using the card catalogs

were that there were not enough card catalogs for the students, and the other reason was that there were no directions on how to use the card catalogs nor examples of the type of catalog entry cards.

This research shows the way to improve the card catalogs in order to maximize the use of library resources to the fullest potential.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ.....	๗
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๘
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๙
สารบัญ.....	๑๐
สารบัญตาราง.....	๑๑
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
สมมติฐาน.....	2
ขอบเขตของการวิจัย.....	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	3
คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	4
บทที่ 2 บัณฑิตรายการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
ความสำคัญและประโยชน์ของบัณฑิตรายการ.....	5
คุณสมบัติและรูปแบบของรายการ (Catalog).....	9
ประเภทของบัณฑิตรายการ.....	16
การจัดเรียงบัณฑิตรายการ.....	19
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	20
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	20
งานวิจัยในประเทศไทย.....	24
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	32
การศึกษาดัชนีจากหนังสือ วารสาร เอกสาร ตลอดจนสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย.....	32
การสร้างเครื่องมืที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	32

การเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากร.....	33
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	33
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้.....	34
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	37
สภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	37
การใช้หรือไม่ใช้บัตรรายการ.....	40
สาเหตุของการไม่ใช้บัตรรายการ.....	41
วิธีการหาหนังสือโดยไม่ใช้บัตรรายการ.....	43
ประเภทของบัตรรายการที่ใช้.....	44
อุปสรรคในการใช้บัตรรายการ.....	46
การใช้รายการต่าง ๆ ในบัตรรายการ.....	48
ข้อเสนอแนะของนิสิต.....	50
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	51
สรุปผลการวิจัย.....	51
อภิปรายผล.....	54
ข้อเสนอแนะ.....	56
บรรณานุกรม.....	58
ภาคผนวก.....	63
ภาคผนวก ก : สำเนาเอกสารกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.....	64
ภาคผนวก ข : แบบสอบถาม.....	70
ประวัติผู้วิจัย.....	79

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนแบบสอบถามของนิสิตระดับปริญญาตรี.....	37
2	จำนวนแบบสอบถามของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา.....	38
3	จำนวนแบบสอบถามทั้งหมดที่แจกให้แก่นิสิตทั้งระดับปริญญาตรีและระดับ บัณฑิตศึกษา.....	38
4	จำนวนนิสิตที่เคยและไม่เคยเรียนวิชาเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุด จำแนกตาม ระดับการศึกษา.....	39
5	การใช้หรือไม่ใช้บัตรรายการ จำแนกตามระดับการศึกษา.....	40
6	สาเหตุของการไม่ใช้บัตรรายการ จำแนกตามระดับการศึกษา.....	41
7	วิธีการหาหนังสือของนิสิตโดยไม่ใช้บัตรรายการ จำแนกตามระดับการ ศึกษา.....	43
8	การใช้บัตรผู้แต่งของนิสิต จำแนกตามระดับการศึกษาและอันดับที่ใช้.....	44
9	การใช้บัตรชื่อเรื่องของนิสิต จำแนกตามระดับการศึกษาและอันดับที่ใช้...	44
10	การใช้บัตรหัวเรื่องของนิสิต จำแนกตามระดับการศึกษาและอันดับที่ใช้...	45
11	การใช้บัตรเรียงของนิสิต จำแนกตามระดับการศึกษาและอันดับที่ใช้.....	45
12	อุปสรรคในการใช้บัตรรายการของผู้ใช้ห้องสมุด จำแนกตามระดับการ ศึกษา.....	46
13	การใช้รายการต่าง ๆ ในบัตรรายการ จำแนกตามระดับการศึกษา.....	48
14	ข้อเสนอแนะของนิสิต จำแนกตามระดับการศึกษา.....	50

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในหลักการทั่วไปของงานบริการจะเป็นการให้ความสะดวกสบาย ให้ความพึงพอใจกับบุคคลซึ่งอยู่ในลักษณะของลูกค้าหรือผู้ใช้บริการที่มีความต้องการจะใช้บริการนั้น ๆ (ธีรเดช วัฒนกุล 2526 : 133) ดังนั้น ความพึงพอใจของลูกค้าหรือผู้ใช้บริการจึงเป็นเป้าหมายหลักของการดำเนินงานบริการทุกประเภท ในฐานะที่ห้องสมุดเป็นหน่วยงานให้บริการประเภทหนึ่ง ความพึงพอใจของผู้ใช้ห้องสมุดจึงเป็นเป้าหมายหลักของการดำเนินงานเช่นเดียวกัน

เนื่องจากห้องสมุดมีบทบาทเป็นสื่อกลางระหว่างทรัพยากรสารนิเทศ ได้แก่ วัสดุ หนังสือ สารหรือความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ กับผู้ใช้สารนิเทศ เพื่อให้บทบาทดังกล่าวสมบูรณ์ ห้องสมุดจึงต้องทำหน้าที่ทั้งในด้านการคัดเลือก การจัดหา การจัดระบบ และการเผยแพร่สารนิเทศ เพื่อให้การดำเนินงานเหล่านี้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บัตรรายการ (Catalog Card) จึงมีความสำคัญและเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการค้นหาหนังสือในห้องสมุดเป็นอย่างมาก ซึ่งห้องสมุดขนาดใหญ่มีจำนวนหนังสือ เอกสาร และวัสดุการศึกษาต่าง ๆ มากเท่าไร บัตรรายการก็ยิ่งมีความสำคัญมากขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากบัตรรายการเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้ผู้ใช้ห้องสมุดทราบว่าห้องสมุดมีวัสดุที่ผู้ใช้ต้องการหรือไม่ และอยู่ตำแหน่งใดในห้องสมุด นอกจากนี้บัตรรายการยังช่วยให้ผู้ใช้ห้องสมุดเข้าถึงสิ่งพิมพ์และวัสดุต่าง ๆ ของห้องสมุดได้อย่างสะดวก และรวดเร็วอีกด้วย

สำหรับสำนักหอสมุดกลาง ซึ่งปัจจุบันมีสิ่งพิมพ์จำนวนมากกว่า 200,000 ชื่อเรื่องขึ้นไปอีกทั้งมีการจัดหมวดหมู่และทำบัตรรายการสิ่งพิมพ์แต่ละประเภทออกเป็นพิเศษ ได้แก่ หนังสือทั่วไป สิ่งพิมพ์รัฐบาล แบบเรียน วิทยานิพนธ์ และหนังสือสำหรับเด็ก ในส่วนนี้สำนักหอสมุดกลางคำนึงถึงความสะดวกของผู้ใช้ห้องสมุดเป็นหลัก จึงได้จัดตั้งบัตรรายการไว้สำหรับใช้เป็นคู่มือในการค้นสารนิเทศดังกล่าว ขณะเดียวกันสำนักหอสมุดกลาง ก็ต้องการศึกษาแนวทางและวิธีการใช้บัตรรายการของผู้ใช้ด้วยว่าระบบที่จัดบริการให้เช่น ผู้ใช้ประสบปัญหาหรือความยุ่งยาก ตลอดจนประโยชน์ในแง่ของความสะดวกรวดเร็วและแม่นยำอย่างไรในการค้นหาสารนิเทศต่าง ๆ ด้วยบัตรรายการที่สำนักหอสมุดกลางได้จัดไว้ให้ เพื่อที่จะได้มีการดำเนินการปรับปรุงบัตรรายการให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้ใช้ รวมทั้งได้ใช้ข้อมูลเป็นแนวทางในการพิจารณาการสร้างฐานข้อมูลบัตรรายการสำหรับระบบคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงการใช้หรือไม่ใช้บัตรรายการ รวมทั้งสาเหตุของการไม่ใช้บัตรรายการ วิธีการหาหนังสือโดยไม่ใช้บัตรรายการของนิสิตทั้งระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2. เพื่อศึกษาวิธีการใช้บัตรรายการประเภทต่าง ๆ ของนิสิต
3. เพื่อศึกษารายการต่าง ๆ ในบัตรรายการว่า รายการใดใช้มาก ใช้น้อย หรือไม่ใช้เลย
4. เพื่อศึกษาถึงอุปสรรคและความต้องการในการใช้บัตรรายการของนิสิต

สมมติฐาน

1. นิสิตระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา ใช้บัตรชื่อเรื่องมากที่สุดเป็นอันดับที่ 1
2. อุปสรรคในการใช้บัตรรายการของนิสิตระดับปริญญาตรีแตกต่างจากนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา
3. รายการในบัตรรายการที่นิสิตระดับปริญญาตรีและนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาใช้มากคือ รายการเลขเรียกหนังสือ ชื่อผู้แต่ง และชื่อเรื่อง

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงการใช้หรือไม่ใช้บัตรรายการ สาเหตุของการไม่ใช้บัตรรายการ วิธีการหาหนังสือโดยไม่ใช้บัตรรายการ ประเภทของบัตรรายการที่ใช้มากที่สุด อุปสรรคในการใช้บัตรรายการรวมทั้งการใช้รายการต่าง ๆ ในบัตรรายการของนิสิตระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร โดยใช่วิธีศึกษาด้วยการแจกแบบสอบถามกับผู้ที่ใช้ที่เป็นนิสิต

วิธีการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ นิสิตระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาในปีการศึกษา 2537 โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการกำหนดขนาด

กลุ่มตัวอย่างในระดับความเชื่อมั่นที่ 99 % เทียบกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (สมบุรณ์
จิตพงศ์ 2523 : ภาคผนวก) จำนวนประชากรนิสิตทั้งหมด 7,232 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 600 คน
แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างนิสิตระดับปริญญาตรี 300 คน และกลุ่มตัวอย่างนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา 300 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยถาวรออกแบบสอบถาม ซึ่งมีการทดสอบแบบสอบถาม
ก่อนนำไปใช้จริง แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบ
ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการใช้หรือไม่ใช้บัตรรายการของนิสิต ส่วนที่ 3 การใช้รายการต่าง ๆ
ในบัตรรายการ

3. การเก็บข้อมูล แบบสอบถามนี้ส่งแจกให้นิสิตที่เข้าใช้ห้องสมุดให้ครบตามจำนวนที่
ต้องการในช่วงวันที่ 1-30 กันยายน 2537 สาขาที่แจกแบบสอบถามในช่วงเดือนกันยายน เพื่อให้ได้
ข้อมูลจากนิสิตผู้เข้าใช้ห้องสมุดจริง ๆ เพราะจากสถิติผู้เข้าใช้ห้องสมุดในแต่ละปีนั้น เดือนกันยายน
จะมีจำนวนผู้ใช้มากที่สุด

4. สถานที่เก็บข้อมูล สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

5. การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยง
เบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ทำให้ทราบแนวทางในการค้นหาหนังสือของนิสิต ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ใน
การปรับปรุงบริการต่าง ๆ ของสำนักหอสมุดกลาง

2. ข้อมูลจากการวิจัยนี้ทำให้ทราบถึงวิธีการใช้บัตรรายการในการค้นหาหนังสือของ
นิสิต

3. ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับประโยชน์ของรายการต่าง ๆ ที่ลงในบัตรรายการ
เพื่อการเข้าถึงสารนิเทศได้ตามความต้องการของผู้ใช้

4. ผลจากการวิจัยทำให้เกิดความเข้าใจในอุปสรรคและความต้องการในการใช้บัตร
รายการของนิสิต

5. งานวิจัยชิ้นนี้จะ เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและปรับปรุงบัตรรายการของสำนัก
หอสมุดกลางให้มีประสิทธิภาพอันจะทำให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงสารนิเทศได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

บัตรรายการ (Catalog Card) หมายถึง บัตรรายการหนังสือขนาดมาตรฐาน 3" x 5" ที่บันทึกการต่าง ๆ เกี่ยวกับหนังสือแต่ละเล่มที่ห้องสมุดมีและจัดหมวดหมู่เรียบร้อย แล้ว รายการที่ปรากฏบนบัตรใบหนึ่งมีหน่วยสำคัญ คือ เลขเรียกหนังสือ ชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่อง พิมพ์ลักษณ์ บรรณลักษณ์ แนวสืบค้น และสาระสำคัญอื่น ๆ เกี่ยวกับหนังสือเล่มนั้นตามความจำเป็น หรือประเภทของบัตรรายการมี บัตรผู้แต่ง บัตรชื่อเรื่อง บัตรหัวเรื่อง บัตรโยง และบัตรเพิ่ม ซึ่งเป็นบัตรรายการสำหรับบริการแก่ผู้ใช้ (Public Catalog)

ผู้ใช้ห้องสมุด หมายถึง นิสิตในระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา ของมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ในปีการศึกษา ๒๕๓๗

สำนักหอสมุดกลาง หมายถึง สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

มหาวิทยาลัย หมายถึง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

บัตรรายการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความสำคัญและประโยชน์ของบัตรรายการ

บัตรรายการเป็นสิ่งสำคัญสำหรับห้องสมุดอย่างหนึ่ง เป็นตัวแทนของหนังสือแต่ละเล่มที่มีอยู่ในห้องสมุด ซึ่งแสดงข้อมูลรายละเอียดของหนังสือ อันเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ห้องสมุดอย่างยิ่ง สุภาพร คุณภิญโญพัฒน์ (สุภาพร คุณภิญโญพัฒน์ 2535 : 1) กล่าวว่า ห้องสมุดเป็นสถานที่เก็บรวบรวมหนังสือ สิ่งพิมพ์และวัสดุทัศนวัสดุต่าง ๆ ที่มีการเก็บอย่างมีระบบเพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้ โดยมีบรรณารักษ์และบุคลากรผู้ได้รับการศึกษาฝึกอบรมทางด้านวิชาบรรณารักษศาสตร์หรือสารนิเทศศาสตร์เป็นผู้บริหารงาน และจัดดำเนินการทั้งทางด้านเทคนิค และงานบริการเพื่อสนองความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุดสะสมหนังสือและวัสดุจำนวนมากไว้ให้บริการ จึงต้องมีวิธีที่จะช่วยให้ผู้ใช้ได้รับความสะดวกในการค้นหนังสือและวัสดุที่มีในห้องสมุดโดยการจัดหมวดหมู่หนังสืออย่างมีระบบและจัดทำเครื่องสำหรับค้นเรียกว่า รายการ (อัมพร ทิระระ 2528 : 53) หรือ Catalog ซึ่งหมายถึง บัญชีรายชื่อของวัสดุที่มีในห้องสมุดหรือในกลุ่มห้องสมุดที่มีการจัดเรียงตามแบบแผนที่กำหนดไว้ (Gorman and Winkler 1988 : 616) การที่ห้องสมุดจัดทำบัตรรายการหนังสือไว้ก็เพื่อจุดมุ่งหมายที่จะช่วยให้ผู้ใช้บริการห้องสมุดได้ใช้เป็นเครื่องมือหรือดัชนีค้นหาหนังสือที่ต้องการได้โดยสะดวกและง่ายดาย และจะได้ทราบว่าหนังสือเล่มนั้น ๆ เก็บไว้ ณ ที่ใดในห้องสมุดอีกด้วย เพราะบัตรรายการคือ บัตรที่บันทึกรายการต่าง ๆ ที่ผู้อ่านควรทราบเกี่ยวกับหนังสือแต่ละเล่ม ซึ่งได้แก่ชื่อผู้แต่งทั้งนามจริงและนามแฝง ชื่อเรื่อง ครั้งที่พิมพ์ สถานที่พิมพ์ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์ ปีที่พิมพ์ จำนวนหน้าหรือจำนวนเล่ม ภาพประกอบ ชื่อหนังสือชุด โฉมหรือรายละเอียดอื่น ๆ ที่มีค่าควรแก่การบันทึกไว้ เช่น บรรณานุกรม การพิมพ์ในโอกาสต่าง ๆ คำอธิบายเพิ่มเติมซึ่งจะให้ความรู้เกี่ยวกับหนังสือเล่มนั้น ๆ ตีขึ้น นอกจากนี้ยังมีรายการเลขเรียกหนังสือ รายการสุดท้ายที่ลงในบัตร ได้แก่ แนวสืบค้น (สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์ 2510 : 1) บัตรรายการจึงเป็นเครื่องมือที่จะขาดเสียมิได้ในห้องสมุด Bernhardt (Bernhardt 1979 : 77) กล่าวว่า ห้องสมุดเป็นมากกว่าแหล่งเก็บรวบรวมหนังสือและวัสดุอื่น ๆ เพราะหนังสือและวัสดุต่าง ๆ เหล่านั้นได้รับการจัดระบบไว้อย่างดียิ่งสำหรับการเข้าใจ นั่นคือมีการทำบัตรรายการไว้เพื่อให้ผู้ใช้สามารถค้นหาหนังสือที่เขาต้องการได้

นอกจากนี้บรรณารักษายังมีความสำคัญต่อการทำงานของบรรณารักษ์ เพราะบรรณารักษาคือบรรณานุกรมของหนังสือทุกเล่มที่มีอยู่ในห้องสมุด (Cutter 1962 : 12) ซึ่งบรรณารักษ์สามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์กับงานต่าง ๆ ในห้องสมุดดังนี้

งานจัดหาหนังสือ (Acquisition) เป็นงานเกี่ยวกับการคัดเลือกและจัดหาวัสดุสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เข้าห้องสมุดซึ่งจำเป็นจะต้องหารายละเอียดของหนังสือที่ห้องสมุดต้องการหรือที่สมาชิกห้องสมุดเสนอให้จัดหา เพื่อให้ได้รายละเอียดที่สมบูรณ์สะดวกต่อการติดต่อจัดหาหรือจัดซื้อ (จารุวรรณ สันธุโสภณ 2521 : 4) จากนั้นก็ดำเนินการจัดหาหรือจัดซื้อหนังสือเข้ามาในห้องสมุด ซึ่งเป็นวิธีการที่เพิ่มเติมหนังสือในห้องสมุดให้มากขึ้น ตลอดจนการเก็บบันทึกหลักฐานต่าง ๆ ที่จำเป็นเกี่ยวกับหนังสือที่จัดหาเข้ามาในห้องสมุด (Carbin 1971 : 29)

งานจัดหาเป็นงานที่ต้องการรายละเอียดทางบรรณานุกรมก่อนสั่งซื้อหนังสือเข้าห้องสมุด ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงการสั่งซื้อซ้ำกัน (Lyle 1974 : 52-53) บรรณารักษ์ฝ่ายจัดหาจะใช้บัตรรายการในการตรวจสอบว่าห้องสมุดมีหนังสือเล่มใหม่ ๆ อยู่แล้วหรือไม่หรืออาจตรวจสอบการสั่งซื้อหนังสือจากบัตรหลักฐานซึ่งทางฝ่ายจัดหาจัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นหลักฐานในการจัดหาหนังสือเข้าห้องสมุด โดยมีข้อมูลทางบรรณานุกรมและรายละเอียดอื่น ๆ เกี่ยวกับการบอกรับหรือสั่งซื้อหนังสือตามที่จำเป็น (ประสงศรี พัฒนกิจจารุญ 2524 : 131-133) หากบรรณารักษ์ตรวจสอบแล้วพบว่าหนังสือเรื่องเดียวกันและผู้แต่งคนเดียวกันตรงกับรายการหนังสือที่เสนอให้จัดหาเข้าห้องสมุด บรรณารักษ์อาจต้องพิจารณาว่าครึ่งที่พิมพ์ต่างกันหรือหนังสือที่จัดพิมพ์ครั้งใหม่อาจมีการปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมเนื้อหาให้ทันสมัยซึ่งกรณีนี้ไม่ถือว่าเป็นเล่มซ้ำอย่างแท้จริง อาจพิจารณาสิ่งทึกลับเข้าห้องสมุดได้ หรือถ้าซ้ำเล่มจริง ๆ บรรณารักษ์อาจพิจารณาสิ่งทึกลับเพิ่ม หากเห็นว่าหนังสือที่มีอยู่เดิมนั้นมีจำนวนไม่เพียงพอกับการใช้ (ฮาเดาคัลล์ วชิรปริษาพงศ์ 2527 : 175) นอกจากนี้นโยบายการจัดหาหนังสือของห้องสมุดให้สมดุลกันในแต่ละสาขาวิชาจำเป็นต้องอาศัยการตรวจสอบกับบัตรแจ้งหมู่หนังสือ (ศุภลักษณ์ รัตนมณีฉัตร 2522 : 41)

งานทำบัตรรายการ เป็นงานด้านเทคนิคที่สำคัญอย่างหนึ่งของห้องสมุด ในการทำคู่มือช่วยค้นหาให้ผู้ใช้ห้องสมุดเข้าถึงทรัพยากรของห้องสมุด งานทำบัตรรายการต้องอาศัยรายละเอียดทางบรรณานุกรมในการตรวจเช็คก่อนทำบัตรรายการ ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงการทำบัตรรายการซ้ำเมื่อหนังสือเข้ามาต่างวาระกัน (Lyle 1974 : 52-53) และรายละเอียดที่จะค้นได้จากบัตรรายการที่ห้องสมุดมีอยู่ หรือห้องสมุดอาจทำบัตรหลักฐานซึ่งบัตรหลักฐานที่ห้องสมุดต่าง ๆ นิยมใช้ได้แก่บัตร

หลักฐานที่เป็นบัตรผู้แต่งและบัตรหลักฐานที่เป็นบัตรชื่อเรื่องใช้ในทางตรวจสอบดังกล่าว นอกจากนี้งานทำบัตรรายการจำเป็นต้องใช้บัตรแจ้งหมู่หนังสือในการบันทึกจำนวนเล่มของหนังสือที่ห้องสมุดมีในแต่ละเรื่อง

งานบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า เป็นบริการหนึ่งของห้องสมุดที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการช่วยเหลือผู้ใช้ห้องสมุดแต่ละคนให้สามารถค้นหาคำตอบที่ต้องการโดยง่ายและรวดเร็วอย่างถูกต้องเหมาะสมและคุ้มค่าจากทรัพยากรของห้องสมุด (วิสิทธิ์ จินตวงศ์ 2521 : 7)

สิ่งที่อำนวยความสะดวกในการบริการตอบคำถามในห้องสมุด คือ บัตรรายการ ซึ่งเป็นเครื่องแนะนำแนวทางให้บรรณารักษ์ทราบแหล่งคำตอบหรือแหล่งวัสดุของห้องสมุดที่จะให้คำตอบหรือช่วยบริการค้นคว้าแก่ผู้ใช้ได้ นอกจากบรรณารักษ์บริการตอบคำถามจะใช้บัตรรายการเพื่อช่วยในการตอบคำถามแล้วยังใช้ในการเก็บรวบรวมบรรณานุกรมอีกด้วย (ศุภลักษณ์ รัตนเมธินทร์ 2522 : 42) บัตรรายการที่บกพร่องจึงมีผลต่อการบริการตอบคำถาม เมื่อบัตรรายการไม่มีประสิทธิภาพ บรรณารักษ์งานบริการตอบคำถามต้องเสียเวลาในการที่จะช่วยเหลือผู้ใช้ให้เข้าถึงทรัพยากรห้องสมุด (Perrine 1967 : 170)

งานบริการยืม-คืนหนังสือ เป็นงานบริการยืมคืนหนังสือของห้องสมุดแก่ผู้ใช้ที่ต้องการยืมหนังสือออกไปนอกห้องสมุด บางครั้งงานบริการยืม-คืนหนังสือรวมถึงบริการจองหนังสือ บริการหนังสือสำรองซึ่งทั้งนี้เพื่อให้ผู้ใช้สามารถค้นหาหรือได้หนังสือเล่มที่ต้องการ ในกรณีที่หนังสือไม่อยู่บนชั้นเมื่อผู้ใช้อามาหา บรรณารักษ์ซึ่งทำหน้าที่นี้จะต้องตรวจสอบจากบัตรยืมหนังสือของห้องสมุดว่าหนังสือเล่มนั้นมีผู้ยืมหรือไม่ ถ้าไม่มีผู้ยืมไปก็จะต้องตรวจสอบจากบัตรรายการซ้ำอีกครั้งว่าหนังสือเล่มที่ผู้ใช้อามาหานั้นมีในห้องสมุดจริงหรือไม่ มีจำนวนกี่เล่ม และห้องสมุดจัดเก็บหนังสือเล่มนั้นเป็นพิเศษ เช่น เก็บเป็นหนังสือสำรองหรือไม่

สำหรับงานยืมระหว่างห้องสมุด ซึ่งเป็นงานบริการยืม-คืนหนังสืออย่างหนึ่งเป็นการติดต่อระหว่างห้องสมุดเพื่อจัดหาวัสดุห้องสมุดที่เป็นประโยชน์หรือเป็นที่ต้องการสำหรับผู้ใช้รายบุคคลให้ได้ใช้วัสดุห้องสมุดดังกล่าวในช่วงเวลาที่กำหนด ซึ่งการจัดหาวัสดุห้องสมุดนี้อาจหมายถึงการขอซื้อวัสดุที่เป็นต้นฉบับ (Original Copy) และอาจรวมถึงสำเนาของวัสดุต้นฉบับนั้น ๆ มาให้บริการแก่ผู้ใช้ (อุไร วุฒิกิจการ 2528 : 14) บัตรรายการเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดอย่างหนึ่ง ซึ่งใช้ตรวจสอบข้อมูลทางบรรณานุกรมของผู้ใช้บริการว่าถูกต้องหรือไม่ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับชื่อผู้แต่ง ชื่อหนังสือ ครั้งที่พิมพ์ ปีที่พิมพ์ เป็นต้น หรือนำมาบันทึกในแบบ

พิธีกรรมการยืมระหว่างห้องสมุดรวมทั้งใช้ระบุห้องสมุดที่มีหนังสือนอกเหนือจากการเป็นหลักฐานในการยืม (เอไร วุฒิกัยการ 2528 : 226)

งานสำรวจหนังสือ เป็นงานที่จัดทำเพื่อให้ทราบว่ามีหนังสือเล่มใดบ้างที่สูญหายไป และเป็นการตรวจสอบสภาพของหนังสือที่มีอยู่ในห้องสมุดว่าอยู่ในสภาพดีสามารถให้บริการต่อไป หรือต้องการซ่อมแซม หรือจัดหาเล่มใหม่มาทดแทนเนื่องจากหนังสือในชำรุด ตลอดจนเป็นการคัดหนังสือที่ไม่เหมาะสมออกจากห้องสมุด เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนที่เก็บหนังสือ (จารุวรรณ สันตุโสภณ 2521 : 92-93) วัตถุประสงค์งานสำรวจหนังสือของห้องสมุดอาจทำได้หลายวิธี แต่วิธีที่ห้องสมุดส่วนใหญ่นิยมใช้ คือ สำรวจหนังสือโดยใช้บัตรแจ้งหมู่หนังสือซึ่งเป็นคู่มือสำคัญในการสำรวจหนังสือ (Carter 1975 : 332-335) ที่บัตรแจ้งหมู่หนังสือจะมีเลขทะเบียนหนังสือเป็นข้อมูลสำคัญในการตรวจสอบและสำรวจหนังสือที่มีอยู่ในห้องสมุด โดยบัตรแจ้งหมู่หนังสือจัดเรียงตามลำดับเลขเรียกหนังสือ เช่นเดียวกับหนังสือที่จัดเรียงบนชั้น เมื่อนำมาตรวจสอบกัน จะทำให้ทราบว่าหนังสือเล่มใดในห้องสมุดที่สูญหายหรือมีจำนวนเท่าใด

งานบริหารงานห้องสมุด ในการบริหารงานห้องสมุดจำเป็นจะต้องมีข้อมูลพื้นฐานสำคัญที่จะช่วยในการตัดสินใจดำเนินการต่าง ๆ ในห้องสมุดอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ รายงานของห้องสมุดเป็นข้อมูลสำคัญในการบริหารงาน การทำรายงานเป็นการแสดงการดำเนินงานของห้องสมุด ปัญหาและข้อเสนอนี้ต่าง ๆ โดยอาศัยสถิติต่าง ๆ ประกอบในการทำรายงาน (Lyle 1974 : 62) ข้อเท็จจริงในรายงานทำให้ผู้บริหารสามารถกำหนดนโยบายการบริหารงานและปรับปรุงงานให้ถูกต้องในปีต่อไป สถิติที่สำคัญควรบันทึกเกี่ยวกับทรัพยากรของห้องสมุดได้แก่ จำนวนหนังสือที่เพิ่มขึ้น จำนวนเล่มของหนังสือที่แบ่งตามสาขาวิชาซึ่งสถิติเหล่านี้สามารถรวบรวมได้จากบัตรรายการ

งานวารสาร เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องของห้องสมุด ซึ่งมีระบบการจัดเก็บและการบริการแตกต่างไปจากหนังสือ งานวารสารจึงเป็นงานที่ใช้บัตรรายการหนังสือน้อยมาก บัตรรายการหนังสือที่งานวารสารจะใช้บ้างได้แก่บัตรเรื่องซึ่งใช้ในการตรวจสอบหัวเรื่อง ซึ่งงานวารสารจำเป็นต้องทำบัตรตรวจวารสารและงานบริการตอบคำถามของวารสารอาจจำเป็นต้องใช้บัตรรายการหนังสือเพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้ห้องสมุด นอกจากนี้บางห้องสมุดอาจจัดหมู่และทำบัตรรายการวารสารแยกเล่มเช่นเดียวกับหนังสือ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการจัดเก็บวารสารแยกเล่มและการบริการค้นคว้าแก่ผู้ใช้ห้องสมุด ซึ่งกรณีนี้ทำให้งานวารสารจำเป็นต้องสัมพันธ์กับบัตรรายการหนังสือ

เช่นเดียวกับงานทำบัตรรายการ

งานโสตทัศนศึกษา เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับวัสดุโสตทัศนศึกษาของห้องสมุดซึ่งมีระบบการจัดเก็บและการบริการแตกต่างไปจากหนังสือเช่นเดียวกับงานวารสารจึงใช้หรือสัมพันธ์กับบัตรรายการหนังสืออย่างมาก แต่โสตทัศนวัสดุบางอย่างมีหนังสือหรือเอกสารประกอบมาด้วย ซึ่งห้องสมุดอาจจัดเก็บและจัดหมู่ทำบัตรรายการรวมไปกับโสตทัศนวัสดุนั้นหรืออาจจะแยกต่างหากซึ่งกรณีนี้ทำให้งานโสตทัศนศึกษาจำเป็นต้องสัมพันธ์กับบัตรรายการหนังสือในห้องสมุดในด้านการค้นคว้าหาเอกสารประกอบโสตทัศนวัสดุ หรือการจัดหมวดหมู่และการทำบัตรรายการเอกสารประกอบโสตทัศนศึกษานั้น ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการบริการโสตทัศนวัสดุแก่ผู้ใช้ห้องสมุด

กล่าวโดยสรุปได้ว่าบัตรรายการเป็นเครื่องมือที่บรรณารักษ์จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานไม่ว่างานที่ปฏิบัตินั้นจะเกี่ยวข้องกับหนังสือของห้องสมุดหรือไม่ บัตรรายการช่วยประสานการดำเนินงานต่าง ๆ ในห้องสมุดให้สามารถดำเนินงานได้ด้วยดีและเอื้อประโยชน์ให้บริการทรัพยากรของห้องสมุดแก่ผู้ใช้ (แวนดา ฟานนิลลีย์ 2532 : 22-25)

คุณสมบัติและรูปแบบของรายการ (Catalog)

Wynar (Wynar 1972 : 11) ให้ความหมายไว้ว่า Catalog คือรายการของหนังสือ แผนที่ เกรียงยูนี่ แสตมป์ แดบับนัททิกเลียง หรือวัสดุอื่น ๆ ที่นำมารวบรวมไว้ โดยจัดเรียงตามลำดับอักษรหมายเลข หรือประเภทวิชา

รายการ (Catalog) ที่ห้องสมุดจัดทำไม่ใช่ข้อความหรือรายละเอียดที่ปรากฏบนหน้าปกใน (Title Page) ของหนังสือเท่านั้น ทั้งนี้เพราะหนังสือที่นำเข้ามาในห้องสมุดนั้น นำเข้ามาเพราะมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน ดังนั้นผู้จัดทำรายการจึงไม่เพียงแต่จะบันทึกเฉพาะชื่อผู้แต่งและชื่อเรื่องของหนังสือเท่านั้น แต่จะต้องให้ความสนใจกับจุดมุ่งหมายและเนื้อหาของหนังสือด้วย นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ของหนังสือเล่มนั้นที่มีต่อหนังสือหรือผลงานอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะได้นำหนังสือซึ่งมีเนื้อหาประเภทเดียวกันมาจัดเรียงไว้ในที่เดียวกัน ซึ่งจะทำได้สามารถเลือกหยิบใช้ได้อย่างเหมาะสม จะเห็นได้ว่ารายการ (Catalog) นั้นมีความสำคัญและจำเป็นต่อผู้ใช้มาก ทำให้ผู้ใช้เข้าถึงหนังสือได้ตามต้องการ

คุณสมบัติของรายการ (Catalog) ที่ดีควรมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. ต้องยืดหยุ่นได้ (Flexible) ทั้งนี้เพราะจำนวนหนังสือและวัสดุที่มีอยู่ในห้องสมุดนั้นจะไม่คงที่แน่นอนตายตัวตลอดไป แต่จะต้องมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ฉะนั้นเมื่อมีการนำหนังสือเข้ามาเพิ่มหรือจำหน่ายออกไป ก็จะต้องสามารถเพิ่มของใหม่หรือเอาของเก่าออกได้ โดยลักษณะนี้ รายการแบบบัตร (Card Catalog) จึงเป็นรายการที่ยืดหยุ่นได้มากที่สุด

รายการใน Catalog จะต้องมีความทันสมัย อย่างเช่น เมื่อมีการจำหน่ายหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่งออกจากห้องสมุดไปแล้ว รายการของหนังสือเล่มนั้น ๆ ก็ไม่ควรมียกไว้ในรายการทั้งหมดหรือหากห้องสมุดได้รับหนังสือฉบับพิมพ์ครั้งใหม่มา รายละเอียดของฉบับพิมพ์ครั้งใหม่นี้ก็ต้องมีระบุในรายการนั้นเช่นกัน นั่นคือ สามารถเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงรายการที่ลงไว้ได้โดยง่าย

2. รายการต่าง ๆ ที่ลงไว้ใน Catalog จะต้องสามารถค้นพบได้อย่างรวดเร็วและง่าย อย่างเช่น เมื่อผู้อ่านต้องการหนังสือที่เขียนโดยพระยาอนุมานราชธน หรือศาสตราจารย์ อจร สุขพานิช รายการที่ดีจะต้องอำนวยความสะดวกให้ผู้อ่านสามารถค้นหาชื่อพระยาอนุมานราชธน หรือศาสตราจารย์ อจร สุขพานิช เพื่อหาหนังสือของคนที่ทั้งสองนี้ได้โดยง่ายและรวดเร็ว

3. รายการต่าง ๆ ที่ลงใน Catalog หากเป็นรายการของสิ่งเดียวกันหรือชื่อเดียวกันรายการเหล่านี้จะต้องอยู่รวมกัน กล่าวคือ รายการที่ผู้แต่งคนเดียวกันก็ต้องรวมอยู่ในที่เดียวกัน หรือรายชื่อหนังสือในหมวดหมู่วิชาเดียวกันก็สามารถพบได้ในที่เดียวกัน ดังนี้ เป็นต้น

4. รายการที่ระบุลงใน Catalog จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล มีรายละเอียดเพียงพอกับความต้องการและสามารถเข้าใจได้ง่าย

5. Catalog ที่จัดทำขึ้นนั้น ต้องเป็น Catalog ที่สามารถจัดทำได้อย่างประหยัด มีความทนทานไม่ชำรุดหรือเสียหายได้ง่าย และเสียค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาแต่น้อย

6. Catalog ที่ดีควรมีขนาดกะทัดรัด (Compact) กินเนื้อที่ในการจัดตั้งน้อย และสามารถที่จะเคลื่อนย้ายหรือนำออกไปพิจารณาเลือก ค้นหา หรือศึกษาได้โดยง่าย

7. สามารถที่จะให้ผู้ใช้งานเข้าถึงได้โดยง่าย กล่าวคือ เมื่อผู้ใช้ประสงค์จะใช้ Catalog ก็สามารที่จะนำมาใช้ได้สะดวก แม้จะมีผู้ต้องการใช้มากในเวลาเดียวกัน

(สุวัฒน์ ส่องแสงจันทร์ 2523 : 49)

รูปแบบของรายการ

1. รายการแบบเล่ม (Book Catalog) คือ บัญชีหนังสือและวัสดุซึ่งจัดทำออกมาเป็นรูปเล่ม จัดเรียงลำดับรายละเอียดของหนังสือและวัสดุแต่ละรายการเข้าด้วยกันเป็นรูปแบบรายการแบบแรกที่ใช้กันมาตั้งแต่สมัยโบราณ อาจใช้วิธีเขียน หรือวิธีพิมพ์ อาจใช้วิธีเย็บเล่มอย่างถาวร หรือเข้าเล่มอย่างชั่วคราวเพื่อให้เพิ่มหรือถอดรายการบางแผ่นออกได้ รายการแบบเล่มมีหลายลักษณะ ได้แก่

1.1 แบบพิมพ์รวมเล่ม (Printed Catalog หรือ Bound Book Form) มีลักษณะเป็นเล่มเหมือนหนังสือ โดยมีรายการของหนังสือและวัสดุหลายรายการในหน้ากระดาษแต่ละแผ่น

1.2 แบบพิมพ์เป็นแผ่น (Printed Looseleaf) มีลักษณะเป็นเล่มเช่นเดียวกับแบบ 1.1 แต่ในหน้ากระดาษแต่ละแผ่นจะมีรายการของหนังสือหรือวัสดุเพียงรายการเดียว มักจะจัดทำโดยทำที่ละแผ่น และนำแผ่นเหล่านั้นมาเรียงลำดับเข้าด้วยกันเป็นเล่ม นิยมรวมเล่มแบบชั่วคราว สามารถเพิ่มหรือถอดรายการแผ่นที่ต้องการได้โดยง่าย

1.3 แบบพิมพ์เป็น Guardbook เป็นการนำกระดาษที่ลอกข้อความจากสมุดทะเบียน ทากาวที่มุมและติดลงในหน้ากระดาษของ Guardbook สามารถแกะออกและนำไปติดในหน้าอื่น มีการเว้นที่ว่างในแต่ละหน้าสำหรับเพิ่มรายการใหม่

ข้อดีของรายการแบบเล่ม

- สามารถทำสำเนาได้ง่าย และทำได้มากฉบับเท่าที่ต้องการเพื่อให้ผู้ใช้จำนวนมากสามารถยืมพร้อม ๆ กันได้
- มีขนาดกะทัดรัดไม่เปลืองที่เก็บ และสามารถเคลื่อนย้ายนำออกไปใช้นอกสถานที่เก็บได้โดยง่าย
- ให้ความสะดวกในการรวบรวมบรรณานุกรม เพราะใน 1 หน้าจะมีรายการหลายรายการ ซึ่งสะดวกในการทอัสสำเนา
- ใช้เป็นบัญชีของวัสดุเพื่อการค้นคว้าสำหรับระบบห้องสมุดได้ เพราะบัญชีแบบเล่มช่วยให้ห้องสมุดสาขาสามารถมีรายชื่อวัสดุที่มีในห้องสมุดอื่น ๆ ในระบบได้

ข้อเสียของรายการแบบเล่ม

- รายการแบบพิมพ์รวมเล่มไม่มีความยืดหยุ่นโดยสิ้นเชิง ไม่สามารถเพิ่มหรือถอนรายการได้
- เสียค่าใช้จ่ายมาก เพราะต้องพิมพ์ออกมาบ่อย ๆ และต้องพิมพ์หลายเล่มจึงจะเพียงพอที่จะให้บริการ
- ห้องสมุดส่วนใหญ่ใช้วิธีพิมพ์รายการแบบเล่มเป็นเล่มเล็ก ๆ ออกมาเป็นระยะ ๆ แล้วจึงรวมเป็นเล่มใหญ่ครั้งหนึ่ง ทำให้ผู้ใช้ต้องค้นจากรายการหลายเล่ม
- มีความทนทานน้อย เพราะใช้กระดาษธรรมดา ซึ่งฉีกขาดชำรุดเสียหายได้ง่าย
- การแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อความในรายการทำได้ยาก

2. รายการแบบบัตร หรือบัตรรายการ (Card Catalog) คือ บัญชีหนังสือและวัสดุที่บันทึกลงในบัตรแข็ง โดยทั่วไปมีขนาด 3" x 5" บัตรละ 1 รายการ ด้านล่างของบัตรมีรูขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1/4 นิ้ว สำหรับร้อยบัตรเข้าด้วยกันด้วยแกนเหล็ก นำบัตรเหล่านี้ไปเรียงตามลำดับที่กำหนดในดัชนีบัตรรายการและนำดัชนีไปรวมกันในตู้บัตรรายการ

ข้อดีของรายการแบบบัตร

- มีความยืดหยุ่น สามารถเพิ่ม ถอนรายการต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก โดยไม่กระทบกระเทือนรายการเดิม
- เป็นรายการที่ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา
- ผู้ใช้เข้าถึงได้ง่าย และใช้ได้สะดวก
- มีความคงทนถาวรมาก เพราะใช้กระดาษที่แข็งและหนากว่าธรรมดา
- สะดวกในการทำสัปดาห์บัตร
- ดูแลรักษาง่าย และไม่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษา

ข้อเสียของรายการแบบบัตร

- เปลืองเนื้อที่ในการจัดเก็บ และเนื้อที่ในการเข้าใช้รอบ ๆ ตู้บัตรรายการ
- ต้องใช้อุปกรณ์โดยเฉพาะคือตู้บัตรรายการ

- การค้นรายการต่าง ๆ ต้องใช้วิธีพลิกดูทีละบัตร
- การทำสำเนาไม่สะดวกโดยเฉพาะบัตรรายการที่ใช้วิธีพิมพ์ติด
- อาจหลุดหาย หรือผู้ใช้ทำหลุดจากแกนเหล็ก ทำให้การเรียงลำดับสับสน

3. รายการแบบบิก (Sheaf Catalog) เป็นบัญชีหนังสือและวัสดุที่มีรูปแบบคล้ายรายการแบบเล่มและบัตรรายการ ขนาดของกระดาษที่ใช้อาจมีขนาด 4 x 8 นิ้ว, 5 x 8 นิ้ว, 4 x 7 นิ้ว และ 4 x 7 3/4 นิ้ว ซึ่งเป็นขนาดที่นิยมมากที่สุด แต่ละแผ่นจะลงรายการของหนังสือหรือวัสดุเพียงรายการเดียวเท่านั้นเกี่ยวกับบัตรรายการ แต่จะนำแผ่นกระดาษแต่ละแผ่นมารวมกันเป็นบิก บิกหนึ่งประกอบด้วยกระดาษ 500 - 650 แผ่น และนำไปใส่ปกหรือเข้าแฟ้มแบบไม่ถาวร เพื่อให้สามารถนำกระดาษออกจากบิกหรือเพิ่มกระดาษเข้าไปในบิกได้

ข้อดีของรายการแบบบิก

- มีความยืดหยุ่นเช่นเดียวกับรายการแบบบัตร
- ไม่เปลืองเนื้อที่เก็บ และผู้ใช้สามารถนำไปใช้นอกที่เก็บได้
- สามารถทำสำเนาได้หลายฉบับให้เพียงพอแก่ผู้ใช้และให้ประโยชน์ในการทำสถิติ
- ดิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อย เพราะใช้กระดาษธรรมดา,

ข้อเสียของรายการแบบบิก

- ชำรุดเสียหายง่าย เพราะใช้กระดาษธรรมดา
- เสียค่าใช้จ่ายในการรวมบิก ทำปก หรือเข้าแฟ้ม
- เปลืองกระดาษเพราะกระดาษแต่ละแผ่นใช้ลงรายการเพียงหน้าเดียว
- อาจหลุดหายจากบิกได้

4. รายการแบบเรียงเหลื่อม (Visible Index Catalog) คือ บัญชีหนังสือและวัสดุที่เรียงลำดับโดยแสดงเฉพาะส่วนสำคัญของแต่ละรายการออกมาให้เห็นพร้อม ๆ กันทุกรายการโดยยังไม่ต้องเปิด หรือพลิกแผ่นกระดาษขึ้นมา เมื่อพบรายการที่ต้องการ จึงเปิดแผ่นกระดาษขึ้นเพื่อดู

รายละเอียดอื่น ๆ ของรายการนั้น กระดาษแต่ละแผ่นจะลงรายการเพียงรายการเดียว รายการแบบนี้ต้องใช้ครุภัณฑ์ที่ออกแบบเป็นพิเศษ ส่วนมากจะเป็นกระดาษเคลือบทำด้วยโลหะ มีที่ยึดแผ่นรายการไม่ให้เคลื่อนไหวหลุดหรือสูญหายหรือเรียงลำดับกัน มีทั้งประเภทวางเรียงในแนวนอนแบบลิ้นชัก ที่สำคัญคือมีการจัดเรียงซึ่งต้องมีส่วนของแผ่นรายการที่ยื่นออกมาเพื่อแสดงส่วนสำคัญของแผ่นรายการนั้น เช่น ชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่อง หรือหัวเรื่อง

ข้อดีของรายการแบบเรียงเหลื่อม

- มีความยืดหยุ่น สามารถถอนหรือเพิ่มบัตรใหม่เข้าไปได้
- ผู้ใช้สามารถค้นรายการที่ต้องการได้สะดวก เพราะมองเห็นรายละเอียดสำคัญที่ยื่นเหลื่อมกันออกมาหลายรายการพร้อมกัน โดยไม่ต้องเปิดหรือพลิกค้นหา

- ผู้ใช้สามารถเข้าถึงได้ง่าย และใช้สะดวกเช่นเดียวกับรายการแบบบัตร

ข้อเสียของรายการแบบเรียงเหลื่อม

- สิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย เนื่องจากต้องเรียงโดยเว้นที่ว่างไว้เป็นระยะ ๆ เพื่อเพิ่มบัตรใหม่ ๆ

- ต้องใช้ครุภัณฑ์พิเศษ เพื่อยึดบัตรไม่ให้หลุด หรือสลับลำดับกัน
- เปลืองที่เก็บมากที่สุด
- ไม่สะดวกในการทำสำเนา
- ไม่สามารถเคลื่อนย้ายไปใช้ที่อื่นนอกที่เก็บ
- มีความทนทานน้อย โดยเฉพาะส่วนที่เรียงเหลื่อมจะเสียหายเร็ว

5. รายการแบบย่อส่วน (Microform Catalog) เป็นการบันทึกบัญชีของหนังสือและวัสดุลงในไมโครฟิล์ม หรือวัสดุย่อส่วนอื่น ๆ เวลาใช้จะนำฟิล์มมาเข้าเครื่องอ่าน ฟิล์มแต่ละแผ่นหรือแต่ละม้วนสามารถบรรจุรายการได้นับพันรายการ

ข้อดีของรายการแบบย่อส่วน

- ประหยัดที่เก็บเพราะรายการนี้บรรณารักษ์สามารถย่อขนาดลงบันทึกในฟิล์มเพียง

1 ม้วนได้

- สามารถขยายให้โตกว่าอักษรจริงได้ ซึ่งมีประโยชน์ต่อผู้อ่านที่มีปัญหาทางสายตา
- ทนทานมาก
- สามารถทำสำเนาได้ง่าย
- เคลื่อนย้ายไปใช้นอกที่เก็บง่าย

ข้อเสียของรายการแบบย่อส่วน

- ไม่มีความยืดหยุ่น
- ลื่นเปื่อยมาก เพราะต้องใช้เครื่องมือเฉพาะในการผลิต
- ไม่สะดวกในการใช้ เพราะต้องใช้เครื่องอ่านโดยเฉพาะซึ่งมีราคาสูง และถ้าเครื่องอ่านมีจำนวนน้อยจะมีปัญหาในการใช้
- ลื่นเปื่อยทำให้จ่ายในการบำรุงรักษา เพราะต้องเก็บฟิล์ม หรือกระดาษอัดภาพในห้องที่ปรับอากาศให้เย็น มิฉะนั้นจะเสื่อมคุณภาพ
- ผู้ใช้ต้องมีความรู้ชำนาญในการใช้ จึงจะค้นรายการที่ต้องการได้

6. รายการแบบคอมพิวเตอร์ (Computer Catalog) เป็นการบันทึกบัญชีหนังสือและวัสดุด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ลงในแถบแม่เหล็ก หรือแผ่นแม่เหล็ก เมื่อต้องการใช้ก็สามารถเรียกข้อมูลที่บันทึกไว้ออกมาได้อย่างรวดเร็ว แม่นยำ และครบถ้วน

ข้อดีของรายการแบบคอมพิวเตอร์

- มีความยืดหยุ่นมาก สามารถเพิ่มหรือลบรายการต่าง ๆ ออกได้สะดวก โดยไม่กระทบกระเทือนรายการอื่น
- เป็นรายการที่ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา
- สามารถค้นข้อมูลที่ต้องการได้อย่างสะดวกและรวดเร็วมาก
- สามารถรวบรวมข้อมูลตามที่ต้องการได้อย่างครบถ้วน

- รายการที่บันทึกไว้มีความคงทน และดูแลรักษาง่าย เพียงแต่ดูแลเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ให้อยู่ในสภาพปกติเท่านั้น

ข้อเสียของรายการแบบคอมพิวเตอร์

- เสียค่าใช้จ่ายสูงในการจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์ และจัดหาเครื่องอ่านมาให้เพียงพอกับผู้ใช

- ต้องอาศัยพลังงานไฟฟ้า ถ้ากระแสไฟฟ้าขัดข้องจะไม่สามารถค้นข้อมูลได้

- เจ้าหน้าที่และผู้ใช้ต้องมีความรู้ความชำนาญในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์จึงสามารถเรียกข้อมูลที่ต้องการได้

- ต้องการการดูแลและรักษาอย่างดี ห้องเก็บคอมพิวเตอร์ต้องควบคุมอุณหภูมิ ความชื้น และป้องกันฝุ่น

รายการแต่ละรูปแบบมีทั้งข้อดีและข้อเสียแตกต่างกันไป และมีความเหมาะสมกับห้องสมุดแต่ละแห่งแตกต่างกันไปด้วย รายการรูปแบบหนึ่งอาจมีความเหมาะสมกับห้องสมุดหนึ่งแต่อาจไม่เหมาะสมกับห้องสมุดอีกแห่งหนึ่งได้ ดังนั้นการที่ห้องสมุดจะเลือกใช้รายการรูปแบบใด นอกจากจะต้องศึกษาถึงข้อดีข้อเสียของรายการรูปแบบนั้นแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงสภาพความพร้อมและความเหมาะสมของห้องสมุดของตนด้วย อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันรายการแบบบัตรหรือบัตรรายการยังคงเป็นรูปแบบที่นิยมใช้กันในห้องสมุดทั่ว ๆ ไปในประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งห้องสมุดของไทย (สุภาพร คุชฎีพัฒน์ 2535 : 2-7)

ประเภทของบัตรรายการ

เพื่อให้ผู้ใช้ค้นหาหนังสือที่ต้องการได้โดยสะดวกและรวดเร็ว ห้องสมุดได้จัดทำบัตรรายการไว้หลายประเภท ถึงแม้ว่า ผู้อ่านจะทราบชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่อง ชื่อผู้แปล ชื่อผู้แต่งร่วม ชื่อชุดหนังสือ แต่เพียงอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเพียงแต่ทราบว่าต้องการหนังสือเกี่ยวกับอะไร ก็จะสามารถค้นหาหนังสือที่ต้องการได้จากบัตรรายการ บัตรรายการแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้

3 ประเภทคือ (นงเยาว์ ศรีพรมสุข 2528 : 17-21, อ้างจากสุทธิลักษณ์ อัมพันธ์ 2510 : 6, 114)

1. บัตรหลักหรือบัตรยูนิต (Main Card or Unit Card)

บัตรหลัก คือบัตรที่บรรณารักษ์ทำขึ้นเป็นบัตรแรกเพื่อใช้เป็นหลักในการทำบัตรเพิ่มอื่น ๆ โดยทั่วไปแล้ว บัตรหลักคือ บัตรผู้แต่ง เพราะลงรายการชื่อผู้แต่งไว้เป็นบรรทัดแรกของบัตร รายละเอียดที่อยู่ในบัตรหลัก ได้แก่ เลขเรียกหนังสือ ชื่อ-สกุลผู้แต่ง ชื่อเรื่อง ครั้งที่พิมพ์ สถานที่พิมพ์ สำนักพิมพ์ ปีที่พิมพ์ จำนวนหน้า ภาพประกอบ และแนวสืบค้นซึ่งประกอบด้วยรายการที่จะปรากฏในบัตรเพิ่มชนิดต่าง ๆ

2. บัตรเพิ่ม (Added Entry Card)

บัตรเพิ่ม คือบัตรอื่น ๆ ที่นอกเหนือไปจากบัตรหลักหรือบัตรยูนิต เป็นบัตรที่ห้องสมุดจัดทำเพิ่มเติมขึ้นเพื่อช่วยให้ผู้ใช้บัตรรายการได้รับความสะดวกในการค้นหาหนังสือในกรณีที่จํารายการหนังสือที่ต้องการไม่ได้ครบถ้วน เช่น จําชื่อผู้แต่งไม่ได้ หรือ จําชื่อเรื่องไม่ได้ หรือจําได้แต่ผู้แต่งร่วม หรือ จําได้แต่ผู้แปล หรือในกรณีที่ผู้ใช้บัตรรายการไม่คุ้นเคยกับหลักเกณฑ์การลงรายการที่ห้องสมุดกำหนดไว้ บัตรเพิ่มก็จะเป็แนวทางให้ค้นหาหนังสือที่ต้องการได้ง่ายและรวดเร็ว จำนวนของบัตรเพิ่มของหนังสือแต่ละเล่มย่อมแตกต่างกัน ตามแต่ห้องสมุดแต่ละแห่งจะกำหนดขึ้น ห้องสมุดต้องการทำบัตรเพิ่มชนิดใด ก็จะทำแจ้งไว้ในแนวสืบค้น (สถิติลักษณะ อํานวนวงศ 2510 : 114) บัตรเพิ่มที่สำคัญ ๆ มีดังต่อไปนี้ คือ

2.1 บัตรชื่อเรื่อง (Title Card) คือบัตรที่มีชื่อเรื่องอยู่บรรทัดแรกของบัตร ส่วนรายละเอียดอื่น ๆ เหมือนบัตรหลัก

2.2 บัตรเรื่อง (Subject Card) คือบัตรที่มีหัวเรื่อง (Subject) นอกเหนือจากย่อบรรณานุกรมของหนังสือเล่มนั้น ๆ อยู่บรรทัดแรกของบัตร รายละเอียดอื่น ๆ เหมือนบัตรหลัก

2.3 บัตรผู้แต่งร่วม (Joint Author Card) เป็นบัตรสำหรับหนังสือที่มีผู้แต่งมากกว่า 1 คน ห้องสมุดจะทำบัตรผู้แต่งสำหรับผู้แต่งคนแรก ส่วนผู้แต่งคนต่อ ๆ ไปจะมีบัตรเพิ่ม เรียกว่า บัตรผู้แต่งร่วม คือบัตรที่มีชื่อผู้แต่งร่วมอยู่บรรทัดแรกของบัตร ท้ายชื่อมีคำว่า "ผู้แต่งร่วม" ภาษาอังกฤษใช้ "jt. auth." (ย่อมาจาก Joint Author)

2.4 บัตรผู้แปล (Translator Card) หนังสือที่แปลมาจากภาษาต่างประเทศ ห้องสมุดได้ทำบัตรผู้แต่งโดยใช้ชื่อผู้แต่งตามต้นฉบับเดิม แต่ผู้ใช้ห้องสมุดอาจจะค้นหาจากชื่อผู้แปล ดังนั้น ห้องสมุดจึงจัดทำบัตรผู้แปลไว้ด้วย มีชื่อผู้แปล อยู่บรรทัดแรกของบัตร ท้ายชื่อมีคำว่า "ผู้แปล" ถ้าเป็นภาษาอังกฤษใช้คำว่า "tr." (ย่อมาจาก Translator)

2.5 บัตรโยง (Cross Reference Card) คือบัตรที่โยงให้ดูข้อความจาก บัตรอื่น ๆ มี 2 ประเภทคือ

2.5.1 บัตรโยง "ดูที่" (See) คือบัตรที่แจ้งให้ผู้ใช้ห้องสมุดทราบว่าควรจะไปดูรายการเกี่ยวกับหนังสือเล่มนั้นได้ที่บัตรใด เช่น บัตรโยง จากนามแฝงมายังนามจริง โยงจากหัวเรื่องที่ไม่ใช่ไปยังหัวเรื่องที่ใช้

2.5.2 บัตรโยง "ดูเพิ่มเติม" (See also) คือบัตรที่แจ้งเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน ส่วนมากมักโยงให้ดูหัวเรื่องที่มีความสัมพันธ์กัน

2.6 บัตรจำแนก (Analytical Card) คือบัตรที่จำแนกชื่อผู้แต่งเรื่องย่อย ๆ ในเล่ม หรือเรื่องราวตอนใดตอนหนึ่งในหนังสือ มี 3 ประเภทคือ

2.6.1 บัตรจำแนกชื่อเรื่อง จัดทำเมื่อต้องการจำแนกชื่อเรื่อง ในหนังสือ รวมงานทางวรรณกรรม

2.6.2 บัตรจำแนกผู้แต่ง จัดทำเมื่อต้องการจำแนกชื่อผู้แต่งในหนังสือรวม งานทางวรรณกรรม

2.6.3 บัตรจำแนกเรื่อง จัดทำเมื่อต้องการจำแนกชื่อเรื่องบางตอนใน เล่ม ซึ่งต่างกับเรื่องทั่วไปของหนังสือเล่มนั้น (สุทธิลักษณ์ อำนวนวงศ์ 2510 : 122)

3. บัตรแจ้งหมู่หนังสือ (Shelflist Card)

คือบัตรที่จัดเรียงไว้ในตู้บัตรรายการตามลำดับของเลขหมู่ เช่น เกี่ยวกับการจัด เรียงหนังสือขึ้นชั้น บัตรแจ้งหมู่หนังสือมีข้อความอย่างเดียวกับบัตรขึ้นพื้น รายการที่เพิ่มเติม คือ

เลขทะเบียน (Accession Number) บัตรแจ้งหมู่หนังสือ โดยมากเจ้าหน้าที่ห้องสมุด และบรรณารักษ์จะเป็นผู้ใช้เป็นส่วนใหญ่ แต่ก็มีห้องสมุดบางแห่งได้จัดทำบัตรแจ้งหมู่หนังสือให้ผู้ใช้อ้างอิงด้วย

การจัดเรียงบัตรรายการ

การจัดเรียงบัตรรายการในห้องสมุดโดยทั่วไปมี 3 วิธีคือ

1. การเรียงบัตรรายการแบบพจนานุกรม (Dictionary Catalog)

คือการเรียงบัตรทุกประเภท ทั้งบัตรผู้แต่ง บัตรชื่อเรื่อง บัตรเรื่อง และบัตรเพิ่มชนิดต่าง ๆ รวมไว้ด้วยกันตามลำดับตัวอักษรของข้อความบรรทัดแรกในบัตร (American Library Association 1968 : 3) การเรียงบัตรวิธีนี้เป็นวิธีที่ง่ายและใช้ได้สะดวก เหมาะกับห้องสมุดขนาดเล็กที่มีหนังสือไม่เกินหนึ่งหมื่นเล่ม

2. การเรียงบัตรรายการแยกตามชนิดของบัตร (Divided Catalog)

เป็นการจัดเรียงโดยแบ่งออกตามชนิดของบัตรรายการ มี 3 วิธีคือ

2.1 บัตรผู้แต่งและบัตรชื่อเรื่องเรียงไว้ด้วยกัน (Author and Title Catalog) รวมทั้งข้อมูลต่าง ๆ ในบัตรเพิ่ม ส่วนบัตรเรื่องเรียงแยกไว้ต่างหาก

2.2 บัตรผู้แต่ง เรียงแยกต่างหากส่วนบัตรชื่อเรื่องและบัตรเรื่องเรียงไว้ด้วยกัน

2.3 จัดเรียงบัตรแยกตามชนิด คือ แบ่งบัตรออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ บัตรผู้แต่ง บัตรชื่อเรื่อง และบัตรเรื่อง แต่ละประเภทจัดเรียงแยกออกจากกัน (สุกฤษฎีรักษ์ อัมพนวงศ์ 2510 : 147)

3. การเรียงบัตรรายการตามเลขหมู่หนังสือ (Classified Catalog)

คือการเรียงบัตรตามลำดับเลขหมู่จากน้อยไปหามาก ซึ่งการจัดเรียงบัตรวิธีนี้นิยมใช้กันมากในห้องสมุดเฉพาะ และห้องสมุดที่ผู้ใช้ต้องทำการค้นคว้าวิจัยวิชาการเฉพาะเรื่อง เพราะการเรียงบัตรตามเลขหมู่จะทำให้หนังสือที่มีเนื้อหาเหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน รวมอยู่ด้วยกัน (Shera and Egan 1971 : 19)

นอกจากนี้ยังมีการเรียงบัตรรายการตามลำดับอักษรของหมวดหมู่ (The Alphabetico - Classed Catalog) ซึ่งการจัดเรียงวิธีนี้มี 2 วิธีคือ 1) จัดเรียงบัตรรายการตามลำดับตัวอักษรของหัวเรื่องใหญ่ ภาษาใต้หัวเรื่องใหญ่ จัดเรียงหัวเรื่องย่อยไว้ตามลำดับอักษร (Dunkin 1975 : 84) ซึ่งการจัดเรียงวิธีนี้ Ezra Abbot เป็นผู้คิดและเริ่มนำไปใช้ครั้งแรกในห้องสมุดมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ในปี ค.ศ. 1861 (Malinconico and Fasana 1979 : 8) 2) จัดเรียงหัวเรื่องใหญ่ไว้ตามระบบจัดหมวดหมู่หนังสือ ภาษาใต้หัวเรื่องใหญ่จัดเรียงหัวเรื่องย่อยไว้ตามลำดับอักษร (Shera and Egan 1971 : 13)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาการใช้บัตรรายการเท่าที่กล่าวแล้วนั้นมีขอบเขตการศึกษาหลายด้าน เช่น การศึกษาที่ครอบคลุมถึงห้องสมุดทุกประเภทและผู้ใช้บัตรรายการหลายกลุ่ม รูปแบบของบัตรรายการ ประเภทของบัตรรายการ สาเหตุของการไม่ใช้บัตรรายการ ชนิดของบัตรรายการที่ใช้ วิธีการค้นบัตรรายการตลอดจนการศึกษาถึงการใช้อินเทอร์เน็ตในงานบัตรรายการ รายละเอียดของข้อมูลต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในบัตรรายการ หัวเรื่องที่ใช้ในบัตรรายการ เป็นต้น

จากการวิเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการใช้บัตรรายการในช่วง ค.ศ. 1931-1965 ของ Krikelas (Krikelas 1972 : 210) พบว่าผู้วิจัยส่วนใหญ่ใช้แบบสอบถามหรือวิธีการสัมภาษณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง มีส่วนน้อยที่ใช้ทั้งสองวิธีดังกล่าวร่วมกัน นอกจากนี้มีบางกลุ่มใช้วิธีอื่น ๆ เช่น การบันทึกการยืมคืนหนังสือของห้องสมุด ฯลฯ และได้สรุปผลการวิจัยส่วนใหญ่ดังนี้

ผู้ใช้ห้องสมุดร้อยละ 25 - 45 ที่เข้ามาในห้องสมุดจะใช้บัตรรายการ และผู้ใช้บัตรรายการกลุ่มใหญ่ที่สุดคือ นักศึกษา

วิธีการค้นบัตรรายการของผู้ใช้สัมพันธ์กับสถานภาพทางการศึกษา ผู้ใช้ที่มีระดับการศึกษาสูงมักจะรู้จักวิธีการค้นบัตรรายการดีกว่าผู้ใช้ที่ระดับการศึกษาต่ำกว่า

วัตถุประสงค์ของการใช้บัตรรายการ ส่วนใหญ่ต้องการสิ่งพิมพ์ของห้องสมุดที่เป็นภาษาอังกฤษและเป็นฉบับปัจจุบัน และใช้สิ่งพิมพ์เหล่านี้เพื่องานที่ได้รับมอบหมายจากชั้นเรียน

ข้อมูลที่ผู้ใช้ได้จากบัตรรายการน้อยที่สุด ได้แก่ ชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่อง หัวเรื่อง เลขเรียกหนังสือ และปีที่พิมพ์ ตามลำดับ

ผู้ใช้บัตรรายการร้อยละ 70-80 ประสงค์ความสำเร็จในการค้นบัตรรายการ (Krikelas 1972 : 210)

จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ใช้บัตรรายการหลายกลุ่มของห้องสมุดหลายประเภทในเมืองต่าง ๆ ในประเทศอังกฤษ รวม 39 แห่ง โดสที่ใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ และได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์จากผู้ตอบทั้งสิ้น 3,252 คน จากการสำรวจพบว่าผู้ใช้บัตรรายการในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษามากกว่าห้องสมุดประเภทอื่น บรรณารักษ์ห้องสมุดส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์จากข้อมูลทางบรรณานุกรมในบัตรรายการมากกว่าผู้ใช้ห้องสมุด (Maltby and Sweeney 1972 : 4, 188-204)

Kirk (Kirk 1972 : 13-24) ได้ทำการศึกษาการใช้หรือไม่ใช้บัตรรายการ รวมทั้งสาเหตุของการไม่ใช้และความสำเร็จหรือความล้มเหลวจากการค้นโดสใช้บัตรรายการ ที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเลสเตอร์รวบรวมข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถาม ผลจากการวิจัยพบว่า สาเหตุที่นักศึกษาไม่ใช้บัตรรายการเพราะไม่เห็นความจำเป็น และนักศึกษาสามารถหาหนังสือที่เขาค้นหาได้ง่าย เพราะทราบสถานที่เก็บแล้ว นักศึกษาประสบความสำเร็จในการค้นโดสใช้บัตรรายการในระดับปานกลาง

Lipetz (Lipetz 1972 : 129-139) ได้ศึกษาการใช้บัตรรายการที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเฮลซิงกิในด้านจำนวนการใช้บัตรรายการ วัตถุประสงค์ในการค้น ชนิดของบัตรรายการที่ค้น ประสิทธิภาพของบัตรรายการ ลักษณะของข้อมูลที่นำมาค้น วิธีการค้น รายการที่ใช้ แรงจูงใจในการค้นและความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการค้น รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์ ผู้ใช้ที่ก่อนและหลังจากการค้นบัตรรายการ ผลจากการวิจัยพบว่า นักศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีเป็นกลุ่มที่ใช้บัตรรายการมากกว่ากลุ่มอื่น นักศึกษาจะค้นรายการที่รู้จักเห็น ชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่อง มากกว่าค้นหัวเรื่อง และในการค้นรายการที่รู้จักนั้นจะใช้รายการผู้แต่งมากกว่ารายการชื่อเรื่อง ซึ่งการค้นโดยวิธีนี้ประสบความสำเร็จ 84 %

Seymour and Scholfield (Seymour and Scholfield 1973 : 6-24) ได้ศึกษาเน้นต่อในด้านความสำเร็จและความล้มเหลวในการค้นโดสใช้บัตรรายการ รวมทั้งองค์ประกอบที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผลการค้น โดสได้ศึกษาผู้ใช้ในห้องสมุดมหาวิทยาลัย 3 แห่งคือ

มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ มหาวิทยาลัยเลสเตอร์ สถาบันการศึกษาแห่งมหาวิทยาลัยลอนดอน และ
ห้องสมุดทางสังคมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยแบรดฟอร์ด ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้นมาชุดหนึ่งเพื่อ
ให้ผู้ประสบความสำเร็จในการค้นเรื่องที่ตนรู้จักกรอรายละเอียด 2 ส่วน ส่วนแรกคือแหล่งของ
ข้อมูลที่ผู้ใช้นำมาค้น ส่วนที่สองเกี่ยวกับสถานะภาพของผู้ใช้ และมีการสัมภาษณ์ผู้ใช้บัตรรายการด้วย
ผลปรากฏว่าในช่วงของการสำรวจ 5 สัปดาห์ ผู้ใช้ประสบความสำเร็จในการค้นหาสิ่งพิมพ์ที่
ต้องการจำนวน 557 ชื่อเรื่อง ในด้านพฤติกรรมต่อไปหลังจากประสบความสำเร็จในการค้น ผู้ใช้
ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ 28 % และมหาวิทยาลัยเลสเตอร์ 29 % ไม่สนใจนัก ในขณะที่
ที่ใช้ในห้องสมุดสถาบันการศึกษาแห่งมหาวิทยาลัยลอนดอน 39 % และมหาวิทยาลัยแบรดฟอร์ด
25 % จะค้นหาสิ่งพิมพ์นั้นจากห้องสมุดอื่น ด้านแหล่งข้อมูลส่วนใหญ่แล้วนักศึกษาได้ข้อมูลมาจากอาจารย์
ผู้สอน ผู้ที่มีปัญหาในด้านการค้นข้อมูลของผู้แต่งมากที่สุดเนื่องจากสะกดคำผิด

Lancaster และ Joncich (1977 : 125) ได้สรุปวัตถุประสงค์ของการศึกษาการใช้บัตรรายการเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้คือ

1. การศึกษาที่เน้นบัตรรายการเพื่อดูว่าผู้ใช้บัตรรายการประเภทใดใช้ข้อมูลอะไร
จากบัตรรายการ และใช้เพื่อวัตถุประสงค์อะไร
2. การศึกษาที่เน้นผู้ใช้บัตรรายการ เช่น ศึกษาพฤติกรรมการใช้บัตรรายการ เพื่อ
ศึกษาว่าผู้ใช้บัตรรายการอย่างไร มีวิธีการค้นบัตรรายการอย่างไร ข้อมูลอะไรบ้างที่นำมาใช้ในการ
ค้น ข้อมูลนี้ได้จากแหล่งไหน และความถูกต้องสมบูรณ์ช่วยให้การค้นบัตรรายการสำรวจหรือไม่
เป็นต้น

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้บัตรรายการของ Lipetz ได้สรุปวัตถุประสงค์
ของการศึกษาการใช้บัตรรายการดังนี้ (Lipetz 1977 : 15)

1. ศึกษาเพื่อที่จะให้บริการที่รวดเร็วแก่ผู้ใช้ห้องสมุด ในการส่งผู้ใช้ห้องสมุดต้องการ
ค้นหาสิ่งพิมพ์ในห้องสมุดก็สามารถทำได้สะดวกยิ่งขึ้น
2. ศึกษาเพื่อที่จะให้บริการผู้ใช้ห้องสมุดกลุ่มต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึง หรือให้เกิด
ประโยชน์ในการใช้ห้องสมุดมากขึ้น
3. ศึกษาเพื่อที่จะหาวิธีที่จะทำให้ประโยชน์หรือค่าใช้จ่าที่ไม่จำเป็น และไม่มีผลต่อ
การบริหารของห้องสมุด หรือถ้าหากจะเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

Flachman (Flachman 1978 : 2600-A) ได้ศึกษาการใช้บัตรรายการของนักเรียนระดับ 10-12 ในศูนย์สื่อการสอน เพื่อศึกษาถึงประเภทของบัตรรายการที่ใช้ การใช้รายการต่าง ๆ ในบัตรรายการ ความสำเร็จและความล้มเหลวในการค้น และลักษณะของข้อมูลที่นำมาค้น ผลจากการวิจัยพบว่าผู้ใช้ใช้บัตรเรื่องมากที่สุด รายการที่ใช้มากที่สุด คือเรื่อง ชื่อผู้แต่ง และหมายเหตุสารบัญ วิธีการนำข้อมูลมาค้นนั้นผู้ใช้ส่วนใหญ่ใช้วิธีจำมา และผู้ใช้ประสบความสำเร็จในการค้นโดยใช้บัตรรายการในระดับสูง

การศึกษาเปรียบเทียบการค้นรายการจากคอมพิวเตอร์ระบบออนไลน์กับบัตรรายการของผู้ใช้ห้องสมุดสาขาวิชาการศึกษา (Education Library) และห้องสมุดสาขาวิชาพาณิชยศาสตร์ (Commerce Library) ของมหาวิทยาลัยรัฐโอไฮโอ Gouke และ Peace ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการค้นรายการบัตรจากคอมพิวเตอร์ และจากบัตรรายการของกลุ่มผู้ใช้ห้องสมุดและบรรณารักษ์ผู้อำนวยการ ในการศึกษาได้ให้ผู้ใช้ห้องสมุดและบรรณารักษ์ผู้อำนวยการค้นรายการชื่อเรื่องเดียวกันจำนวน 104 ชื่อเรื่องจากเครื่องคอมพิวเตอร์และจากบัตรรายการ จากการวิจัยพบว่าบรรณารักษ์สามารถค้นได้เร็วกว่าผู้ใช้ห้องสมุดทั้งการค้นจากเครื่องคอมพิวเตอร์และจากบัตรรายการ และพบว่าบรรณารักษ์ค้นบัตรรายการจากบัตรรายการได้เร็วกว่าค้นโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ ทั้ง Gouke และ Peace ได้วิเคราะห์ผลที่ได้เห็นว่าเกินเพราะประสิทธิภาพในการค้นบัตรรายการที่แตกต่างกันระหว่างผู้ใช้ห้องสมุดกับบรรณารักษ์ระหว่างการค้นบัตรรายการโดยเครื่องคอมพิวเตอร์และการค้นจากบัตรรายการ (Gouke and Peace 1982 : 137-139)

Young (Young 1991 : 265) ศึกษาเรื่อง Crisis in Cataloging Revisited : The Year's Work in Subject Analysis, 1990 ได้ศึกษาถึงการวิเคราะห์หัวเรื่องในด้านต่าง ๆ เช่น การให้หัวเรื่องหนังสือและวัสดุอื่น ๆ การทำดัชนี ทั้งในรูปแบบของการทำบัตรรายการและการให้หัวเรื่องในการค้นหาข้อมูลจากคอมพิวเตอร์ในระบบออนไลน์

จากการศึกษาเรื่อง A Comparison of Online and Card Catalog Accuracy ทำให้เห็นว่า การวิจัยบัตรรายการด้วยระบบออนไลน์จะละเอียดกว่าการใช้บัตรรายการและบัตรรายการเก่าที่มีอยู่ใหม่จะสร้างให้เฉพาะใหม่ได้ (Foulson 1990 cited by Lambrecht 1991 : 261) Swoboda และ Holm ได้ศึกษาถึงการใช้วิธีใหม่ทางปัญญาประดิษฐ์เพื่อเปรียบเทียบการสำรวจการให้หัวเรื่องจากบัตรรายการกับบัตรรายการที่ใหม่กับเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะการใช้ข้อมูลคอมพิวเตอร์และบัตรรายการที่ปรากฏในรายการวิทยานิพนธ์ฉบับเต็ม และจากการศึกษาพบว่ามากกว่า 80 % ในการค้น

ข้อมูลใช้ทั้งส่วนบุคคลและนิติบุคคล (Svenonius and Molto 1991 cited by Jeng and Weiss 1994 : 122)

Jeng และ Weiss (Jeng and Weiss 1994 : 119-129) ได้ศึกษาเรื่อง Modeling Cataloging Expertise : a Feasibility Study กล่าวถึงการพัฒนาระบบผู้เชี่ยวชาญในการทำบัตรรายการให้ประสบผลสำเร็จนั้นยังมีข้อจำกัดอยู่ ถึงแม้ว่าในด้านคำแนะนำหรือระบบการฝึกงานจะสำเร็จ แต่ก็ไม่มีระบบใดให้ผลในเชิงปฏิบัติเป็นที่น่าพอใจซึ่งพบปัญหา 2 ประการคือ ประการแรกเกี่ยวกับการขาดโครงสร้างของข้อมูลของกฎเกณฑ์ AACR และประการที่สอง การขาดความเข้าใจและขาดความชำนาญของบรรณารักษ์ทำบัตรรายการ ข้อสรุปที่ได้จากการศึกษาในเรื่องนี้มุ่งถึงความชำนาญในการทำบัตรรายการ โดยพยายามตอบคำถามต่อไปนี้ งานทำบัตรรายการต้องการความชำนาญประเภทใด ความชำนาญในการทำบัตรรายการมีองค์ประกอบอะไรบ้าง ฯลฯ ผละผลจากงานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่างานที่เกี่ยวข้องกับความชำนาญในการทำบัตรรายการพบได้ในด้าน

1. การค้นฐานข้อมูลบรรณารักษ์
2. ความรู้เกี่ยวกับการทำบัตรรายการระบบออนไลน์
3. การกำหนดการเลือกรายการสำหรับค้นข้อมูล เป็นต้น

จะเห็นได้ว่างานวิจัยในปัจจุบันมุ่งวิจัยเพื่อประเมินผลการใช้คอมพิวเตอร์ในงานบัตรรายการและการใช้บัตรรายการในบัตรรายการ

งานวิจัยในประเทศไทย

งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้บัตรรายการนั้นเป็นการศึกษาถึงการใช้ห้องสมุดทั่วไป และมีส่วนที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้บัตรรายการอยู่บ้าง มีงานวิจัยของ วราวุธ ฌลาพันธ์ (วราวุธ ฌลาพันธ์ 2525 : 79) เรื่องความสามารถของนิสิตในการหาหนังสือ ๗ ส่วนหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ

1. ศึกษาความสามารถของนิสิตในการหาหนังสือแต่ละหมวด
2. ศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถในการหาหนังสือตลงนิสิตตามระดับความถนัดการ และความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนในการหาหนังสือ

3. ศึกษาขั้นตอนการหาหนังสือของนิสิต กลุ่มตัวอย่างคือนิสิตที่ค้นหาหนังสือโดยใช้บัตรรายการในสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ระหว่างวันที่ 26-30 กรกฎาคม 2525 จำนวน 300 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามการหาหนังสือในห้องสมุด

ผลการศึกษาพบว่า

- ความสามารถในการหาหนังสือทุกหมวดของนิสิตทุกกลุ่มมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 74.97
- ความสามารถของนิสิตในการหาหนังสือหมวด 000-900 และหนังสืออ้างอิงมีค่าใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยคืออยู่ระหว่างร้อยละ 70.21-88.89 ส่วนหนังสือนวนิยายและเรื่องสั้นนิสิตมีความสามารถในการหาค่าที่ต่ำสุดและต่ำกว่าค่าเฉลี่ยมากคือร้อยละ 26.32
- นิสิตที่มีความต้องการในการหาหนังสือสูง ปานกลาง และต่ำ มีความสามารถในการหาหนังสือไม่แตกต่างกัน
- นิสิตที่มีความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนในการหาหนังสือสูง ปานกลาง และต่ำ มีความสามารถในการหาหนังสือไม่แตกต่างกัน
- หลังจากที่ใช้บัตรรายการแล้วขั้นตอนที่นิสิตส่วนใหญ่ใช้ในการหาหนังสือได้แก่หาที่ขึ้นหนังสือที่มีหนังสือหมวดหมู่ใด ติดต่อบริการยืมที่บริการจ่าย - รับเพื่อขอจองในกรณีที่ไม่มีผู้ยืมไปแล้ว และหาที่พิมพ์หนังสือและได้อ่านหนังสือ ตามลำดับ
- นิสิตที่เคยเรียนหรือกำลังเรียนวิชาห้องสมุดและการศึกษาค้นคว้า และนิสิตที่ไม่เคยเรียนวิชาห้องสมุดและการศึกษาค้นคว้า ใช้ขั้นตอนในการหาหนังสือใกล้เคียงกัน

ศรีสุดา บุญชัย (ศรีสุดา บุญชัย 2527 : 90-91) ศึกษาเรื่องการใช้บัตรรายการของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษา

1. การใช้ประโยชน์จากบัตรรายการและการใช้รายการต่าง ๆ ในบัตรรายการของนักศึกษาและอาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. เปรียบเทียบการใช้ประโยชน์จากบัตรรายการของนักศึกษาที่ได้เรียนวิชาการใช้ห้องสมุด นักศึกษาที่ไม่ได้เรียนวิชาการใช้ห้องสมุด และอาจารย์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. ปัญหาและความต้องการในการใช้บัตรรายการของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ อาจารย์ที่สอนประจำในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 160 คน นักศึกษาที่เคยเรียนวิชาการใช้ห้องสมุดจำนวน 185 คน และนักศึกษาที่ไม่เคยเรียนวิชาการใช้ห้องสมุด 119 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าความแปรปรวน ($F - test$) และค่าอัตราส่วนวิกฤติ ($t - test$)

ผลการวิจัยพบว่า

- วัตถุประสงค์ในการใช้บัตรรายการ อาจารย์ใช้เพื่องานวิจัยมากที่สุด ส่วนนักศึกษาใช้เพื่อค้นหาเอกสารสำหรับเขียนรายงานตามที่ได้รับมอบหมาย
 - เปรียบเทียบการใช้บัตรรายการของอาจารย์ นักศึกษาที่เคยเรียนวิชาการใช้ห้องสมุด นักศึกษาที่ไม่เคยเรียนวิชาการใช้ห้องสมุด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อศึกษาหาความแตกต่างเป็นรายคู่ อาจารย์กับนักศึกษาที่เคยเรียนวิชาการใช้ห้องสมุด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อาจารย์กับนักศึกษาที่ไม่เคยเรียนวิชาการใช้ห้องสมุด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักศึกษาที่เคยเรียนวิชาการใช้ห้องสมุดกับนักศึกษาที่ไม่เคยเรียนวิชาการใช้ห้องสมุด แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
 - เปรียบเทียบปัญหาในการใช้บัตรรายการของอาจารย์ นักศึกษาที่เคยเรียนวิชาการใช้ห้องสมุด และนักศึกษาที่ไม่เคยเรียนวิชาการใช้ห้องสมุด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพื่อศึกษาหาความแตกต่างเป็นรายคู่ อาจารย์กับนักศึกษาที่เคยเรียนวิชาการใช้ห้องสมุด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อาจารย์กับนักศึกษาที่ไม่เคยเรียนวิชาการใช้ห้องสมุด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักศึกษาที่เคยเรียนวิชาการใช้ห้องสมุดกับนักศึกษาที่ไม่เคยเรียนวิชาการใช้ห้องสมุด แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
 - เปรียบเทียบความต้องการในการใช้บัตรรายการของอาจารย์ นักศึกษาที่เคยเรียนวิชาการใช้ห้องสมุดและนักศึกษาที่ไม่เคยเรียนวิชาการใช้ห้องสมุด แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
- กาญจนา สุคนธมณี (กาญจนา สุคนธมณี 2528 : ภาคผนวก ก) ศึกษาเรื่องชนิดและจำนวนของรายการในบัตรรายการ ซึ่งมีผลต่อการค้นหาหนังสือ การศึกษาค้นหานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อหาชนิดและจำนวนของรายการในบัตรรายการที่ช่วยให้การค้นหาหนังสือเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเปรียบเทียบเวลาที่นักศึกษาใช้สำหรับการค้นหาหนังสือด้วยชนิดและจำนวนของรายการในบัตรรายการต่าง ๆ กันระหว่างนักศึกษามีความรู้ความเข้าใจการใช้ห้องสมุดระดับสูง กับนักศึกษา

ที่มีความรู้ความเข้าใจการใช้ห้องสมุดระดับต่ำ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2527 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม จำนวน 64 คนกลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 8 กลุ่มย่อย (4 กลุ่มใหญ่) ตามแบบแผนการทดลอง ที่เรียกว่า Randomized Block Design คือกลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจการใช้ห้องสมุด ระดับสูง 4 กลุ่มและกลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจการใช้ห้องสมุดระดับต่ำ 4 กลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ เรียกว่าบัตรทดลองซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง บรรจुरายการที่ช่วยสำหรับการค้นหาหนังสือต่าง ๆ กัน จำนวน 4 แบบคือแบบแรก (B_1) บรรจुरายการเลขเรียกหนังสือ แบบที่ 2 (B_2) บรรจुरายการเลขเรียกหนังสือและชื่อผู้แต่ง แบบที่ 3 (B_3) บรรจुरายการเลขเรียกหนังสือและชื่อเรื่อง แบบที่ 4 (B_4) บรรจुरายการเลขเรียกหนังสือ ชื่อผู้แต่ง และชื่อเรื่อง สำหรับให้แต่ละกลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจการใช้ห้องสมุดทั้งระดับสูง และระดับต่ำ ทดลองค้นหากลุ่มละ 1 แบบ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจการใช้ห้องสมุดระดับต่ำ ใช้เวลาน้อยที่สุดสำหรับการค้นหาหนังสือโดยใช้วิธีการทดลองที่ 1 (เลขเรียกหนังสือ) ในขณะที่ นักศึกษากลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจการใช้ห้องสมุดระดับสูงใช้วิธีการทดลองที่ 3 (เลขเรียกหนังสือ และชื่อเรื่อง) และเวลาที่ใช้ในการค้นหาหนังสือของนักศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจการใช้ห้องสมุด ทั้งระดับสูงและระดับต่ำ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อันอาจเนื่องจากการจัดสถานการณ์ การทดลองโดยให้ค้นหาหนังสือที่มีฉบับเดียวและอยู่บนชั้นหนังสือในห้องสมุด

อย่างไรก็ตามผลการวิจัยพบว่า จำนวนรายการในบัตรรายการ 1-2 รายการ (เลขเรียกหนังสือเป็นจำนวนหลัก) มีผลต่อการค้นหาหนังสือ แม้ว่าจะเพิ่มข้อมูล (รายการ) สำหรับ ช่วยค้นหาหนังสือ ก็ไม่มีผลกระทบต่อเวลาที่ใช้ในการค้นหาหนังสือ

นางเยาว์ ศรีพรมสุข (นางเยาว์ ศรีพรมสุข 2528 : ง) ได้ศึกษาเรื่องการใช้ บัตรรายการของผู้ใช้ห้องสมุดสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตธนบุรี การวิจัยนี้มีจุด มุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงการใช้หรือไม่ใช้บัตรรายการ สาเหตุของการไม่ใช้บัตรรายการ ประเภท ของบัตรรายการที่ผู้ใช้ใช้มากที่สุด และการใช้รายการต่าง ๆ ที่ลงไว้ในบัตรรายการของนักศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตธนบุรี ในปีการศึกษา 2526

วิธีดำเนินการวิจัย ใช้การคัดเลือกจากหนังสือ วารสาร เอกสาร ตลอดจนสิ่งพิมพ์ ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลโดย วิธีการส่งแบบสอบถามไปให้นักศึกษาสถาบัน

เทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตธนบุรี จำนวน 558 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 531 - ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 95

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ คือร้อยละ 77.59 ใช้บัตรรายการเป็นเครื่องมือในการค้นหาเอกสารและสิ่งพิมพ์ที่ต้องการ มีเพียงร้อยละ 22.41 เท่านั้นที่ไม่ใช้บัตรรายการ ซึ่งมีสาเหตุเพราะว่า นักศึกษาทราบสถานที่เก็บสิ่งพิมพ์ที่ต้องการแล้ว และสาเหตุรองลงมาคือนักศึกษาคิดว่าดูตัวเล่มหนังสือเข้าใจง่ายกว่าดูบัตรรายการ

ในด้านประเภทของบัตรรายการที่ใช้ นั้น พบว่า นักศึกษาใช้บัตรชื่อเรื่องมากกว่าบัตรประเภทอื่น ส่วนการใช้รายการต่าง ๆ ที่ลงไว้ในบัตรรายการนั้น พบว่า รายการที่ใช้มากมีเพียง 4 รายการ คือ รายการเลขเรียกหนังสือ ชื่อผู้แต่งที่เป็นบุคคล ชื่อเรื่อง และหัวเรื่อง รายการที่ไม่ใช้เลยคือ รายการชื่อบรรณธิการ ชื่อให้บุคคลรับผิดชอบในการพิมพ์ และปดิลักษณ์

ศรีพันธุ์ พิพัฒน์ (ศรีพันธุ์ พิพัฒน์ 2528 : ง - ฉ) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้บัตรรายการในห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้บัตรรายการของอาจารย์และนักศึกษในห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมในการใช้บัตรรายการ ตลอดจนปัญหาและความต้องการของผู้ใช้ในด้านที่เกี่ยวข้องกับบัตรรายการ ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามแก่อาจารย์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาระดับปริญญาตรี ประจำปีการศึกษา 2524-2525 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 600 ชุด ได้รับแบบสอบถามกลับคืน 513 ชุด คิดเป็นร้อยละ 85.5 แบบสอบถามที่สมบูรณ์นำมาวิเคราะห์ได้มีจำนวน 331 ชุด คิดเป็นร้อยละ 64.5 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

เกี่ยวกับการเปรียบเทียบพฤติกรรมในการใช้บัตรรายการของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปรากฏว่าไม่พบความแตกต่างในเรื่องต่อไปนี้คือ สาเหตุที่ไม่ได้ใช้บัตรรายการ วัตถุประสงค์ในการใช้บัตรรายการ แหล่งที่นักศึกษาได้ข้อมูลของสิ่งพิมพ์มาใช้ค้นบัตรรายการ ความเข้าใจในการใช้บัตรของหัวเรื่อง การใช้เครื่องมือช่วยค้นบัตรรายการ และวิธีค้นหาสิ่งพิมพ์ที่ห้องสมุดจัดไว้บริการ ส่วนพฤติกรรมที่แตกต่างกันในการใช้บัตรรายการของนักศึกษาทั้งสองกลุ่มได้แก่ ข้อมูลที่นำมาใช้ค้นบัตรรายการ ประเภทของบัตรรายการที่นิยมใช้ วิธีค้นหาสิ่งพิมพ์ ภาษาไทย และการใช้สิ่งพิมพ์ที่ห้องสมุดจัดไว้บริการ

สำหรับการเปรียบเทียบพฤติกรรมในการใช้บัตรรายการของอาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ไม่พบความแตกต่างกันในเรื่องต่อไปนี้ คือ สาเหตุที่ไม่ได้ใช้บัตรรายการ ข้อมูลที่นำมาใช้ค้นบัตรรายการ ประเภทของบัตรรายการที่นิยมใช้ ความเข้าใจในการใช้บัตรโยงหัวเรื่อง การใช้สิ่งพิมพ์และวิธีค้นสิ่งพิมพ์ที่ห้องสมุดจัดไว้บริการ ส่วนพฤติกรรมที่แตกต่างกันในการใช้บัตรรายการของอาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ได้แก่ วัตถุประสงค์ในการใช้บัตรรายการ แหล่งที่ได้ข้อมูลของสิ่งพิมพ์มาใช้ค้นบัตรรายการ วิธีค้นสิ่งพิมพ์ภาษาไทย และการใช้เครื่องมือช่วยค้นบัตรรายการ

สำหรับข้อมูลในบัตรรายการที่ใช้มากที่สุด เมื่อค้นสิ่งพิมพ์เล่มที่ต้องการเรียงตามลำดับ คือ เลขเรียกหนังสือ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง และหัวเรื่อง ส่วนการใช้เพื่อรวบรวมรายชื่อสิ่งพิมพ์ที่ต้องการ พบว่าข้อมูลที่ใช้มากที่สุดเรียงตามลำดับ คือ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง หัวเรื่อง และเลขเรียกหนังสือ

ส่วนในเรื่องเกี่ยวกับการให้หัวเรื่องภาษาอังกฤษสำหรับสิ่งพิมพ์ภาษาไทยนั้น ปรากฏว่าผู้ใช้ได้รับความสะดวกในการใช้เพื่อเข้าถึงสิ่งพิมพ์ที่ต้องการโดยเฉลี่ยจัดอยู่ในระดับน้อย

แวนดา พานิชศิลป์ (แวนดา พานิชศิลป์ 2532 : ง) ศึกษาเรื่อง การใช้บัตรรายการของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้และความต้องการในการใช้บัตรรายการของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในด้านวัตถุประสงค์ ประเภทของบัตรรายการ วิธีค้นบัตรรายการ ข้อมูลในบัตรรายการที่ใช้ และปัญหาในการใช้บัตรรายการ

ผลของการวิจัยพบว่าบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการใช้บัตรรายการทั้งเพื่อการปฏิบัติงานและเรื่องส่วนตัว ในการปฏิบัติงานบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยใช้บัตรรายการเป็นบางครั้งแต่ใช้ทุกวัน และใช้เพื่อค้นหาหนังสือที่ต้องการกับหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับหนังสือ ประเภทของบัตรรายการที่ใช้มากที่สุดคือบัตรเรื่อง ข้อมูลแรกที่ใช้ค้นบัตรรายการได้แก่ เลขหมู่หนังสือ ชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่อง หัวเรื่องและรายการโยงตามลำดับ สำหรับข้อมูลในบัตรรายการที่บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยใช้เพื่อค้นข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับหนังสือที่ใช้มากที่สุดคือชื่อผู้แต่งที่เป็นบุคคล และข้อมูลที่ไม่ใช่เลขคือขนาดของหนังสือ ส่วนปัญหาในการใช้บัตรรายการส่วนใหญ่ได้แก่บัตรรายการมักเรียงไม่ตรงกับหนังสือบนชั้นและบัตรรายการเรียงผิด และบัตรรายการที่เป็นปัญหาในการใช้มากที่สุดคือบัตรเรื่อง

นอกจากงานวิจัยที่เป็นการศึกษาการใช้บัตรรายการโดยตรงดังกล่าวข้างต้นแล้ว งานวิจัยที่ศึกษาความสนใจในการอ่านและการใช้บริการของห้องสมุดที่ได้ศึกษาถึงการใช้บัตรรายการแทรกในบางส่วน เช่น กัศนา หาญพล (2520) ศึกษาการใช้บริการห้องสมุดของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลิวัลย์ รองสวัสดิ์ (2520) ศึกษาความสนใจในการอ่านและการใช้ห้องสมุดคณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ละอองกาญจน์ สุริยชัยพาณิชย์ (2520) ศึกษาบริการห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ให้นักศึกษา จิฎติ ปิงตระกุล (2522) สำรวจความต้องการในการใช้ห้องสมุดของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย และนิตา จินตนาบุตร (2523) ศึกษาถึงปัญหาการใช้บริการห้องสมุดกลางของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในส่วนที่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการใช้บัตรรายการ งานวิจัยทั้ง 5 เรื่องนี้พบว่า ผู้ใช้ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาใช้บัตรรายการเพื่อค้นหาหนังสือและวัสดุที่ต้องการเป็นจำนวนสูงสุดตรงกัน 2 เรื่อง คือ กัศนา หาญพล (กัศนา หาญพล 2520 : 246-248) และ ละอองกาญจน์ สุริยชัยพาณิชย์ (ละอองกาญจน์ สุริยชัยพาณิชย์ 2520 : 105) วิเคราะห์หนังสือ รองลงมาคือ ผู้ใช้จะใช้วิธีเดินดูตามชั้นหนังสือ ตามเจ้าหน้าที่ห้องสมุด ได้รับคำแนะนำจากอาจารย์และเพื่อน ใช้ดัชนีวารสาร ดูจากคำอธิบายการจัดหมวดหมู่ของห้องสมุด ดูจากคู่มือการใช้ห้องสมุด ดูจากรายชื่อหนังสือใหม่ของห้องสมุด เป็นต้น นอกจากนี้ กัศนา หาญพล (กัศนา หาญพล 2520 : 246-248) ยังพบว่าผู้ใช้ที่เป็นอาจารย์ ใช้วิธีเลือกหนังสือโดยดูจากหัวเรื่องที่ต้องการเป็นจำนวนสูงสุด รองลงมาคือ เลือกจากชื่อผู้แต่ง เช่นเดียวกับนักศึกษาซึ่งเลือกหนังสือโดยดูจากหัวเรื่องที่ต้องการเป็นจำนวนสูงสุด รองลงมาเลือกจากชื่อหนังสือ

ส่วนผลการศึกษาของ ผลิวัลย์ รองสวัสดิ์ (ผลิวัลย์ รองสวัสดิ์ 2520 : 91-92) ต่างจากงานวิจัยสองเรื่องดังกล่าว ผลิวัลย์ พบว่านักศึกษาจำนวนมากค้นหาหนังสือที่ต้องการโดยวิธีเดินดูตามชั้นหนังสือรองลงมาคือค้นจากบัตรรายการ และตามเจ้าหน้าที่ห้องสมุด ขณะที่ จิฎติ ปิงตระกุล (จิฎติ ปิงตระกุล 2522 : 135-142) พบว่านิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ใช้บัตรรายการเป็นครั้งแรก และวิธีที่ใช้บัตรรายการส่วนมากใช้โดยค้นจากชื่อหนังสือ รองลงมาคือค้นจากชื่อผู้แต่ง และหัวเรื่องตามลำดับ นอกจากนี้ยังได้ชี้ถึงสาเหตุที่ทำให้นิสิตนักศึกษาไม่ค่อยใช้บัตรรายการว่านักศึกษาไม่เข้าใจข้อความหรือตัวเลขที่เป็นรายละเอียดต่าง ๆ ในบัตรรายการ ใช้บัตรรายการไม่เป็น ซึ่งสาเหตุ 2 ประการนี้ตรงกับปัญหาในการใช้บัตรรายการของนักศึกษาแพทย์ปีที่ 1 ซึ่งเป็นผู้ใช้ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รัตนา กระแสชัย (รัตนา กระแสชัย 2525 : 108-110)

สาเหตุอื่น ๆ ที่ทำให้นักศึกษาไม่ค่อยใช้บัตรรายการ คือ ไม่ทราบว่ามียบัตรรายการอะไรบ้าง ไม่เห็นความจำเป็นในการใช้เพราะทราบว่าหนังสืออยู่ที่ใดแล้ว ค้นบัตรรายการแล้วไม่พบหนังสือที่ต้องการ ไม่ทราบว่าเรื่องที่ต้องการค้นอยู่ในหัวเรื่องอะไร การค้นบัตรรายการทำให้เสียเวลา เพราะบางครั้งได้ตำแหน่งที่ไว้หนังสือแต่ไม่พบเล่มบนชั้น คู่มือออกว่าดูบัตรรายการที่ห้องสมุดจัดทำเป็นบัตรรายการอะไร เสียเวลาเพราะต้องค้นหลายต่อ

ส่วน วนิดา จินตนาณรัตน์ (วนิดา จินตนาณรัตน์ 2523 : 111-125) พบว่า บัตรรายการสามารถอำนวยความสะดวกให้นักศึกษาได้มากในการค้นหาวัสดุของห้องสมุด แต่ทั้ง ๆ ที่ใช้บัตรรายการ นักศึกษาก็สามารถค้นหาสิ่งที่ต้องการจากห้องสมุดได้เป็นบางครั้งถึงร้อยละ 48 และหาได้เป็นส่วนมากเพียง ร้อยละ 41.5 ทำให้เป็นที่สงสัยว่านักศึกษามีการใช้บัตรรายการได้ถูกต้องหรือไม่ เพราะโดยปกตินักศึกษาส่วนใหญ่ไม่เข้าใจการใช้บัตรรายการชนิดต่าง ๆ มักเปิดหาบัตรรายการแบบสุ่มไป โดยเฉพาะบัตรหัวเรื่องกับบัตรชื่อเรื่อง ซึ่งนักศึกษามีความเข้าใจ สืบค้นกันอยู่ตลอดเวลา วนิดา จินตนาณรัตน์จึงได้เสนอแนะให้ห้องสมุดหาวิธีสอนการใช้บัตรรายการหรือจัดทำคำอธิบายวิธีใช้บัตรรายการติดไว้ในบริเวณตู้บัตรรายการ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ใช้ในการค้นหาข้อมูลจากบัตรรายการให้ได้ผลเต็มที่

จะเห็นได้ว่าการศึกษากการใช้บัตรรายการรวมทั้งการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับความสนใจในการอ่านและการใช้ห้องสมุดโดยทั่วไปที่มีขึ้นในประเทศไทยนั้น ส่วนใหญ่เป็นการวิจัยแบบสำรวจและมีวิธีการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ผลที่ได้จากการศึกษาใกล้เคียงกันและสอดคล้องกับผลการวิจัยเกี่ยวกับการใช้บัตรรายการที่ทำในต่างประเทศ แต่งานวิจัยที่ทำในประเทศไทยเกี่ยวกับการใช้บัตรรายการนั้นยังอยู่ในขอบเขตจำกัดทั้งในรูปแบบและวิธีการวิจัย จะเห็นได้ว่างานวิจัยทั้งหมดจะเป็นการศึกษาอย่างกว้าง ๆ ไม่ได้เจาะจงเจาะลงไปด้านใดด้านหนึ่ง ดังเช่นทำในต่างประเทศ (ศรีพันธุ์ พิพัฒน์ 2528 : 45-46)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้บัตรรายการของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร โดยมีสมมติฐานดังนี้

1. นิสิตระดับปริญญาตรีและนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ใช้บัตรชื่อเรื่องมากที่สุดเป็นอันดับที่ 1
2. อุปสรรคในการใช้บัตรรายการของนิสิตระดับปริญญาตรีแตกต่างจากนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา
3. รายการในบัตรรายการที่นิสิตระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาใช้มาก คือ

รายการเลขเรียกหนังสือ ชื่อผู้แต่ง และชื่อเรื่อง

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนของวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ วารสาร เอกสาร ตลอดจนสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ

ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ วารสาร เอกสาร ตลอดจนสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทั้งของไทย และของต่างประเทศ รวมทั้งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อใช้เป็นแนวทางให้งานวิจัยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามโดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้าจากเอกสารตำราและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสำรวจการใช้บัตรรายการของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ในปีการศึกษา 2537 โดยใช้ระเบียบกฎเกณฑ์สภาพการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นหลัก เมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้ว ในวันที่ 15 สิงหาคม 2537 ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ (Pretest) กับนิสิตทั้งระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 20 คน เพื่อหาข้อบกพร่องของแบบสอบถาม หลังจากนั้นจึงได้นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเกี่ยวกับระดับการศึกษาและประสบการณ์ว่าเคยเรียนวิชาการใช้ห้องสมุดหรือไม่

ส่วนที่ 2 รายการถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หรือไม่ใช้บัตรรายการ สาเหตุของการไม่ใช้บัตรรายการ วิธีการหาหนังสือโดยไม่ใช้บัตรรายการ ประเภทของบัตรรายการที่ใช้ และอุปสรรคในการใช้บัตรรายการ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่าโดยกำหนดค่าเป็น 3 ระดับ ใช้หมายเลข 3, 2, 1 แทนความหมายว่า มาก ปานกลาง น้อย ในส่วนประเภทของบัตรรายการที่นิสิตใช้นั้น ให้จัดอันดับ 1, 2, 3 และ 4 ให้กับบัตรที่ใช้โดยเรียงตามมากที่สุดคืออันดับที่ 1 ไปจนถึงน้อยที่สุด คือ อันดับที่ 4

ส่วนที่ 3 รายการถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้รายการต่าง ๆ ในบัตร เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า โดยกำหนดค่าเป็น 4 ระดับ ใช้หมายเลข 4, 3, 2, 1 แทนความหมายว่า มาก ปานกลาง น้อย และไม่ใช้เลย ตามลำดับ รวมทั้งข้อเสนอนแนะ (ดังมีปรากฏในภาคผนวก ข)

ขั้นตอนที่ 3 การเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากร

ประชากรที่ต้องการศึกษาได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ในปีการศึกษา 2537 ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างประชากรโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในระดับความเชื่อมั่น 99 % เทียบกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (สมบุรณ์ กิตพงษ์ 2523 : ภาคผนวก) จำนวนประชากรนิสิตระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาจำนวน 7,232 คน วัตถุประสงค์กลุ่มตัวอย่าง 600 คน แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างนิสิตระดับปริญญาตรี 300 คน นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา 300 คน

ขั้นตอนที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการใช้บัตรรายการของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มีวิธีการเก็บการดังนี้

4.1 นำแบบสอบถามไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างคือนิสิตที่เข้าใช้ห้องสมุด ณ สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2537 ถึงวันที่ 30

กันยายน พ.ศ. 2537 . จำนวนทั้งสิ้น 600 ฉบับ โดยส่งแจกนิสิตระดับปริญญาตรีจำนวน 300 ฉบับ และนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 300 ฉบับ

4.2 พิจารณาคัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์ที่สุดมีจำนวน 548 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ

91.4 ของแบบสอบถามทั้งหมด 600 ฉบับ โดยแบ่งเป็นแบบสอบถามจากนิสิตระดับปริญญาตรี จำนวน 273 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91 ของจำนวนแบบสอบถามที่แจกแก่นิสิตระดับปริญญาตรี จำนวนทั้งหมด 300 ฉบับ และได้แบบสอบถามจากนิสิตระดับบัณฑิตศึกษามีจำนวน 275 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.7 ของจำนวนแบบสอบถามที่แจกแก่นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาจำนวนทั้งหมด 300 ฉบับ

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

แบบสอบถามที่ได้รับคืนมานั้น ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์คำนวณหาค่าทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Science) แล้วจึงจัดกลุ่มลงในตารางที่ออกแบบขึ้นนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ ดังนี้คือ

๕.1 หาค่าโดยใช้สถิติร้อยละ (Percentage) โดยใช้สูตร

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ P = อัตราส่วนร้อยละ

f = จำนวนผู้ตอบแต่ละข้อความ

N = จำนวนทั้งหมดของผู้ตอบแต่ละข้อ (ประกอบ การผลสูตร

2525 : 73)

5.2 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า ได้นำมาแจกแจงแล้วนำรายการความถี่เห็นค่าเกณฑ์เป็นคะแนนตามระดับความคิดเห็น แล้วคำนวณหาค่าเฉลี่ยด้วยการหาค่ามัธยฐานเลขคณิต (Arithmetic Mean) และค่าการกระจายของค่าเฉลี่ยกับหาค่าส่วน

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Diviation)

5.2.1 หาค่ามัธยิมเลขคณิต ($\bar{x}$) ของน้ำหนักคำตอบแต่ละข้อโดยใช้สูตร

$$\bar{x} = \frac{\sum fx}{N}$$

เมื่อ $\bar{x}$ = ค่าเฉลี่ยน้ำหนักคำตอบ

f = จำนวนผู้ตอบแต่ละข้อคำถาม

x = คะแนน (น้ำหนักประจำข้อ)

N = จำนวนทั้งหมดของผู้ตอบแต่ละข้อ (ประกอบ กรรณสูตร

2525 : 80)

5.2.2 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้สูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum fx^2}{N} - \left(\frac{\sum fx}{N}\right)^2}$$

S.D. = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

f = จำนวนผู้ตอบแต่ละข้อคำถาม

x = คะแนน (น้ำหนักประจำข้อ)

N = จำนวนทั้งหมดของผู้ตอบแต่ละข้อ (ประกอบ กรรณสูตร

2525 : 83)

สำหรับค่าเฉลี่ยของข้อมูลในส่วนที่ 2 ของแบบสอบถามจะแปลความหมายของค่าเฉลี่ย

ดังนี้

2.51 - 3.00 = มาก

1.51 - 2.50 = ปานกลาง

1.00 - 1.50 = น้อย

สำหรับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นในแบบสอบถามส่วนที่ 3 นำมาวิเคราะห์และแปลความหมายค่าเฉลี่ยของคำตอบแต่ละข้อ ดังนี้

3.51 - 4.00	=	มาก
2.51 - 3.50	=	ปานกลาง
1.51 - 2.50	=	น้อย
1.00 - 1.50	=	ไม่ใช้เลย

ส่วนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ จะนำมาสรุปประเด็นสำคัญ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากข้อมูลของแบบสอบถาม แบ่งตามลักษณะเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับการใช้หรือไม่ใช้บัตรรายการ สาเหตุของการไม่ใช้บัตรรายการ วิธีการหาหนังสือโดยไม่ใช้บัตรรายการ ประเภทของบัตรรายการที่ใช้ และอุปสรรคในการใช้บัตรรายการ

ส่วนที่ 3 เกี่ยวกับการใช้รายการต่าง ๆ ในบัตรรายการ

ผู้วิจัยจึงได้แยกเสนอข้อมูลเป็น 3 ส่วน ตามลักษณะของเนื้อหาดังกล่าว โดยเสนอข้อมูลเป็นร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ดังมีรายละเอียดการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการแจกแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่างประชากรจำนวนทั้งหมด 600 ฉบับ โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างประชากรออกเป็น 2 กลุ่ม ตามสถานภาพคือ นิสิตระดับปริญญาตรี 300 ฉบับ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา 300 ฉบับ รวมได้แบบสอบถามคืน 548 ฉบับ จำแนกตามระดับการศึกษา นิสิตระดับปริญญาตรีได้รับคืน 273 ฉบับ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาได้รับคืน 275 ฉบับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 1, 2 และ 3

ตารางที่ 1 จำนวนแบบสอบถามของนิสิตระดับปริญญาตรี

แบบสอบถามของนิสิตระดับปริญญาตรี	จำนวน	ร้อยละ
ได้รับแบบสอบถามคืน	273	91.00
ไม่ได้รับแบบสอบถามคืน	27	9.00
รวม	300	100.00

ตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าได้รับแบบสอบถามคืนจากนิสิตระดับปริญญาตรี 273 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.00 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด 300 ฉบับ ไม่ได้รับแบบสอบถามคืน 27 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 9.00 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด 300 ฉบับ

ตารางที่ 2 จำนวนแบบสอบถามของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา

แบบสอบถามของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ได้รับแบบสอบถามคืน	275	91.70
ไม่ได้รับแบบสอบถามคืน	25	8.30
รวม	300	100.00

ตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าได้รับแบบสอบถามคืนจากนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา 275 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.70 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด 300 ฉบับ ไม่ได้รับแบบสอบถามคืน 25 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 8.30 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด 300 ฉบับ

ตารางที่ 3 จำนวนแบบสอบถามทั้งหมดที่แจกให้แก่ นิสิตทั้งระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา

แบบสอบถามที่แจกให้แก่ นิสิตทั้งระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ได้รับแบบสอบถามคืนทั้งหมด	548	91.40
ไม่ได้รับแบบสอบถามคืนทั้งหมด	52	8.60
รวม	600	100.00

ตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าได้รับแบบสอบถามคืนจากนิสิตทั้งระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาจำนวน 548 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.40 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด 600 ฉบับ ไม่ได้รับแบบสอบถามคืน 52 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 8.60 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด 600 ฉบับ

ตารางที่ 4 จำนวนนิสิตที่เคยและไม่เคยเรียนวิชาเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุด จำแนกตามระดับการศึกษา

รายการ	นิสิตระดับปริญญาตรี		นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. เคยเรียนวิชา เกี่ยวกับการใช้ ห้องสมุด	256	93.77	233	84.73	489	89.23
2. ไม่เคยเรียนวิชา เกี่ยวกับการใช้ ห้องสมุด	17	6.23	42	15.27	59	10.77
รวม	273	100.00	275	100.00	548	100.00

ตารางที่ 4 แสดงให้เห็นถึงรายละเอียดเกี่ยวกับการเคยและไม่เคยเรียนวิชาเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดของบุคคลแบบสอบถาม ปรากฏว่ามีนิสิตระดับปริญญาตรีเคยเรียนวิชาเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดจำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 93.77 นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาจำนวน 233 คน คิดเป็นร้อยละ 84.73 สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีที่ไม่เคยเรียนวิชาเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดมีจำนวนเพียง 17 คน คิดเป็นร้อยละ 6.23 นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 15.27 รวมนิสิตทั้งระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษาเคยเรียนวิชาเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดมีจำนวน 489 คน คิดเป็นร้อยละ 89.23 ของจำนวนทั้งหมด ส่วนนิสิตทั้งระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษาที่ไม่เคยเรียนวิชาเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดมีจำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 10.77 ของจำนวนทั้งหมด

ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับการใช้หรือไม่ใช้บัตรรายการ สาเหตุของการไม่ใช้บัตรรายการ วิธี
การหาหนังสือโดยไม่ใช้บัตรรายการ ประเภทของบัตรรายการที่ใช้ และอุปสรรคในการใช้บัตรรายการ

การใช้หรือไม่ใช้บัตรรายการ

ตารางที่ 5 การใช้หรือไม่ใช้บัตรรายการ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา วิธีการค้นหาหนังสือ	นิสิตระดับปริญญาตรี		นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ใช้บัตรรายการ	242	88.64	267	97.10	509	92.90
2. ไม่ใช้บัตรรายการ	31	11.36	8	2.90	39	7.10
รวม	273	100.00	275	100.00	548	100.00

ตารางที่ 5 ในการค้นหาหนังสือของผู้ใช้ห้องสมุด ปรากฏว่ามีนิสิตระดับปริญญาตรีใช้บัตรรายการจำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 88.64 นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาใช้บัตรรายการจำนวน 267 คน คิดเป็นร้อยละ 97.10 สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีไม่ใช้บัตรรายการมีจำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 11.36 ส่วนนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาไม่ใช้บัตรรายการมีจำนวนเพียง 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.90 รวมนิสิตทั้งระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษาใช้บัตรรายการจำนวน 509 คน คิดเป็นร้อยละ 92.90 ส่วนนิสิตทั้งระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษาที่ไม่ใช้บัตรรายการมีจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 7.10 เท่านั้น

ตารางที่ 6 แสดงให้เห็นถึงสาเหตุของการไม่ใช้บัตรรายการของผู้ใช้ห้องสมุด พบว่า นิสิตระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษามีสาเหตุโดยเฉลี่ยในระดับปานกลางในทุกเรื่อง เช่น ไม่ทราบวิธีใช้บัตรรายการ ไม่เข้าใจรายละเอียดที่ปรากฏในบัตรรายการ (เช่น รายการใดเป็น ชื่อเรื่อง, หัวเรื่อง ฯลฯ) ไม่เข้าใจวิธีการเรียงลำดับของบัตร ทำให้สับสน ค้นหาหนังสือบนชั้น สะดวกกว่าการค้นจากตู้บัตรรายการ คิดว่าบัตรรายการไม่ใช่สิ่งจำเป็นต่อการใช้ห้องสมุด เป็นต้น ยกเว้นนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาที่เห็นว่ารายการในบัตรพิมพ์ผิด ไม่น่าเชื่อถือนั้นเป็นสาเหตุในการไม่ใช้บัตรรายการในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.25)

วิธีการหาหนังสือโดยไม่ใช้บัตรรายการ

ตารางที่ 7 วิธีการหาหนังสือของนิสิตโดยไม่ใช้บัตรรายการ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา วิธีการหา หนังสือโดยไม่ใช้บัตรรายการ	นิสิตระดับปริญญาตรี (N=31)			นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา (N=8)			รวม (N=39)		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลความ	$\bar{x}$	S.D.	แปลความ	$\bar{x}$	S.D.	แปลความ
1. ดูจากรายชื่อหนังสือใหม่ที่ ห้องสมุดจัดไว้ให้บริการ	1.68	.70	ปานกลาง	2.00	.76	ปานกลาง	1.74	.72	ปานกลาง
2. สอนถามจากโต๊ะบริการ ตอบคำถาม	1.71	.74	ปานกลาง	2.38	.74	ปานกลาง	1.85	.78	ปานกลาง
3. สอนถามจากเจ้าหน้าที่ ห้องสมุด	1.87	.72	ปานกลาง	2.50	.76	ปานกลาง	2.00	.76	ปานกลาง
4. มีเลข เรียกหนังสืออยู่ก่อน แล้วสามารถหยิบหนังสือได้ ทันที	2.10	.75	ปานกลาง	2.50	.53	ปานกลาง	2.18	.72	ปานกลาง
5. สำนวณจากชั้นหนังสือที่ ต้องการ	2.77*	.43	มาก	2.63*	.52	มาก	2.74*	.44	มาก
6. เพื่อนที่เคยยืมหนังสือ เล่ม นั้นบอกต่อ ๆ กันมา	2.74*	.51	มาก	2.25*	.71	ปานกลาง	2.64*	.58	มาก

ตารางที่ 7 วิธีการหาหนังสือของนิสิต เมื่อนิสิตไม่ได้ใช้บัตรรายการ พบว่า นิสิตทั้งระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาใช้วิธีการสำนวนจากชั้นหนังสือที่ต้องการและเพื่อนที่เคยยืมหนังสือ เล่มนั้นบอกต่อ ๆ กันมาในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.74 และ 2.64) ถ้าจำแนกตามระดับการศึกษา นิสิตระดับปริญญาตรีใช้วิธีการหาหนังสือโดยเพื่อนที่เคยยืมหนังสือ เล่มนั้นบอกต่อ ๆ กันมาในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.74) ส่วนนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาใช้วิธีการนี้ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.25) สำหรับวิธีการหาหนังสือโดยวิธีอื่น ๆ นั้น นิสิตทั้งระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษามีความคิดเห็นในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.74 ถึง 2.18)

ประเภทของบัตรรายการที่ใช้

ตารางที่ 8 การใช้บัตรผู้แต่งของนิสิต จำแนกตามระดับการศึกษาและอันดับที่ใช้

ระดับการศึกษา อันดับที่ใช้	นิสิตระดับปริญญาตรี		นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อันดับที่ 1	9	3.80	46	17.62	55	11.04
อันดับที่ 2	33	13.92	83	31.80	116	23.30
อันดับที่ 3	177	*74.68	126	*48.28	303	60.84
อันดับที่ 4	18	7.60	6	2.30	24	4.82
รวม	237	100.00	261	100.00	498	100.00

ตารางที่ 8 แสดงให้เห็นนิสิตระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา เลือก

ใช้บัตรผู้แต่งมากที่สุดเป็นอันดับที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 74.68 และ 48.28 ตามลำดับ

ตารางที่ 9 การใช้บัตรชื่อเรื่องของนิสิต จำแนกตามระดับการศึกษาและอันดับที่ใช้

ระดับการศึกษา อันดับที่ใช้	นิสิตระดับปริญญาตรี		นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อันดับที่ 1	127	*52.92	131	*50.19	258	51.49
อันดับที่ 2	99	41.25	98	37.55	197	39.32
อันดับที่ 3	14	5.83	29	11.11	43	8.60
อันดับที่ 4	-	-	3	1.15	3	.59
รวม	240	100.00	261	100.00	501	100.00

ตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่านิสิตระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาเลือกให้

บัตรชื่อเรื่องมากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 52.92 และ 50.19 ตามลำดับ

ตารางที่ 10 การใช้บัตรหัวเรื่องของนิสิต จำแนกตามระดับการศึกษาและอันดับที่ใช้

ระดับการศึกษา อันดับที่ใช้	นิสิตระดับปริญญาตรี		นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อันดับที่ 1	104	43.33	81	31.15	185	37.00
อันดับที่ 2	106	44.17*	82	31.54	188	37.00
อันดับที่ 3	29	12.08	97	37.31*	126	25.20
อันดับที่ 4	1	0.42	-	-	1	.20
รวม	240	100.00	260	100.00	500	100.00

ตารางที่ 10 แสดงให้เห็นว่านิสิตระดับปริญญาตรีเลือกใช้บัตรหัวเรื่องมากที่สุดเป็นอันดับที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 44.17 ซึ่งต่างจากนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาที่เลือกใช้บัตรหัวเรื่องมากที่สุดเป็นอันดับที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 37.31

ตารางที่ 11 การใช้บัตรโยงของนิสิต จำแนกตามระดับการศึกษาและอันดับที่ใช้

ระดับการศึกษา อันดับที่ใช้	นิสิตระดับปริญญาตรี		นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อันดับที่ 1	-	-	4	1.61	4	.82
อันดับที่ 2	2	0.85	-	-	2	.42
อันดับที่ 3	18	7.63	6	2.41	24	4.95
อันดับที่ 4	216	91.52*	239	95.98*	455	93.81
รวม	236	100.00	249	100.00	485	100.00

ตารางที่ 11 แสดงให้เห็นว่านิสิตระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาเลือกใช้บัตรโยงมากที่สุด เป็นอันดับที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 91.52 และ 95.98 ตามลำดับ

อุปสรรคในการใช้บัตรรายการ

ตารางที่ 12 อุปสรรคในการใช้บัตรรายการของผู้ใช้ห้องสมุดจำแนกตามระดับการศึกษา

อุปสรรคในการใช้บัตรรายการ	นิสิตระดับปริญญาตรี (N = 242)			นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา (N = 267)		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลความ	$\bar{x}$	S.D.	แปลความ
1. ขาดประสบการณ์ในการใช้บัตรรายการ	1.63	.56	ปานกลาง	1.61	.66	ปานกลาง
2. ไม่รู้จักประเภทของบัตรรายการ เช่น ทราบชื่อเรื่อง แต่ไปค้นที่บัตรหัวเรื่อง ฯลฯ	1.41	.60	น้อย	1.44	.63	น้อย
3. รายการในบัตรพิมพ์ผิด	1.26	.51	น้อย	1.26	.47	น้อย
4. การเรียงบัตรรายการไม่ถูกต้อง	1.30	.54	น้อย	1.37	.57	น้อย
5. ไม่พบบัตรรายการของหนังสือทั้ง ๆ ที่มี หนังสือเล่มนั้น ๆ อยู่ในห้องสมุด	1.73	.74	ปานกลาง	1.67	.74	ปานกลาง
6. ไม่มีคู่มือและคำแนะนำการใช้บัตรรายการ ไว้ให้บริการ	2.02	.70	ปานกลาง	2.12	.78	ปานกลาง
7. ไม่มีป้ายตัวอย่างบัตรรายการอธิบาย ไว้ให้บริการ	1.90*	.77	ปานกลาง	2.04*	.78	ปานกลาง
8. บัตรรายการในตู้แน่นเกินไป	1.83*	.71	ปานกลาง	2.11*	.72	ปานกลาง
9. สภาพของบัตรรายการบางบัตรเก่าหรือ ชำรุด ควรจัดพิมพ์ใหม่	2.26*	.74	ปานกลาง	2.50*	.65	ปานกลาง
10. คำที่ใช้เป็นหัวเรื่องในบัตรรายการไม่ สื่อความหมายกับสิ่งที่ต้องการ	1.80	.72	ปานกลาง	1.77	.70	ปานกลาง
11. บัตรโยงในตู้บัตรรายการบางรายการไม่ มีการแก้ไขให้ทันสมัย	1.97	.67	ปานกลาง	1.94	.72	ปานกลาง
12. มีตู้บัตรรายการของหนังสือให้บริการ น้อยไป ควรมีตู้บัตรรายการไว้ให้ บริการในแต่ละชั้นด้วย	2.32*	.72	ปานกลาง	2.55*	.68	มาก

ตารางที่ 12 อุปสรรคในการใช้บัตรรายการ พบว่านิสิตทั้งระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาเห็นว่าการขาดประสบการณ์ในการใช้บัตรรายการ การไม่พบบัตรรายการของหนังสือทั้ง ๆ ที่มีหนังสือเล่มนั้น ๆ อยู่ในห้องสมุด การไม่มีคู่มือและคำแนะนำการใช้บัตรรายการไว้ให้บริการ ไม่มีป้ายตัวอย่างบัตรรายการอธิบายไว้ให้บริการ บัตรรายการในตู้บัตรแน่นเกินไป สภาพของบัตรรายการบางบัตรเก่าหรือชำรุด คำที่ใช้เป็นหัวเรื่องในบัตรรายการไม่สื่อความหมายกับสิ่งที่ต้องการบัตรโยงในตู้บัตรรายการบางรายการไม่มีการแก้ไขให้ทันสมัยนั้น เป็นอุปสรรคต่อการใช้บัตรรายการในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 1.61 - 2.50) สำหรับอุปสรรคด้านมีตู้บัตรรายการของหนังสือให้บริการน้อยไป ควรมีตู้บัตรรายการไว้ให้บริการในแต่ละชั้นด้วยนั้น นิสิตระดับปริญญาตรีมีความเห็นว่าเป็นอุปสรรคในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.32) แต่นิสิตระดับบัณฑิตศึกษามีความเห็นว่าเป็นอุปสรรคในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.55) ส่วนอุปสรรคด้านอื่น ๆ เช่น ไม่รู้จักประเภทของบัตรรายการ รายการในบัตรพิมพ์ผิด การเรียงบัตรรายการไม่ถูกต้องนั้น นิสิตทั้งระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษามีความคิดเห็นว่าเป็นอุปสรรคในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.26 - 1.44)

ส่วนที่ 3 การใช้รายการต่าง ๆ ในบัตรรายการ

ตารางที่ 13 การใช้รายการต่าง ๆ ในบัตรรายการ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา การใช้ รายการในบัตรรายการ	นิสิตระดับปริญญาตรี (N=242)			นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา (N=267)			รวม(N=509)		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลความ	$\bar{x}$	S.D.	แปลความ	$\bar{x}$	S.D.	แปลความ
เรียกหนังสือ (Call number)	3.65*	.70	มาก	3.65*	.76	มาก	3.65	.73	มาก
แต่ง (Author)	3.12*	.80	ปานกลาง	3.48*	.73	ปานกลาง	3.31	.78	ปานกลาง
แต่งร่วม(Joint author)	1.98	.76	น้อย	2.16	.82	น้อย	2.07	.79	น้อย
แปล (Translator)	2.14	.83	น้อย	2.38	.87	น้อย	2.27	.86	น้อย
รวบรวม (Compiler)	1.96	.82	น้อย	2.23	.89	น้อย	2.10	.87	น้อย
บรรณาธิการ (Editor)	1.81	.83	น้อย	1.97	.89	น้อย	1.89	.87	น้อย
เรื่อง (Title)	3.82*	.56	มาก	3.76*	.57	มาก	3.79	.57	มาก
ที่พิมพ์ (Edition)	2.12	.91	น้อย	2.38	1.00	น้อย	2.26	.96	น้อย
เรื่อง (Subject)	3.45*	.82	ปานกลาง	3.39*	.84	ปานกลาง	3.42	.83	ปานกลาง
านที่พิมพ์									
มืองที่พิมพ์)(Place)	1.92	.81	น้อย	2.31	.95	น้อย	2.31	.91	น้อย
ักพิมพ์ (Publisher)									
อหน่วยงานที่รับผิดชอบ									
รพิมพ์	2.04	.82	น้อย	2.33	.93	น้อย	2.19	.88	น้อย
พิมพ์ (Date of publication)	2.23*	.89	น้อย	2.73*	.96	ปานกลาง	2.50	.96	น้อย
นวนเล่มหรือจำนวนหน้า (number of volumes pagination)	2.01	.92	น้อย	2.12	.92	น้อย	2.07	.92	น้อย
ประกอบ(ตาราง, ภูมิ, แผนที่) (Illustration)	2.27	.93	น้อย	2.21	.89	น้อย	2.24	.91	น้อย
ายเหตุข้อความ (Note)	2.27	.86	น้อย	2.03	.85	น้อย	1.97	.86	น้อย
วสืบค้น (Tracing)	2.37	.94	น้อย	2.35	.85	น้อย	2.36	.92	น้อย
ชุด (Series)	2.33	.96	น้อย	2.31	.86	น้อย	2.32	.92	น้อย
ขมาตรฐานหนังสือสากล (ISBN)	1.79	.93	น้อย	1.88	.92	น้อย	1.84	.94	น้อย

ตารางที่ 13 แสดงให้เห็นว่า นิสิตทั้งระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษามีพฤติกรรมในการใช้รายการในบัตรรายการเหมือนกันคือใช้รายการเลขเรียกหนังสือในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.65 และ 3.65) ใช้รายการที่เรื่องในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.82 และ 3.76) ใช้รายการชื่อผู้แต่งในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.12 และ 3.48) ใช้รายการหัวเรื่องในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.45 และ 3.39) สำหรับรายการอื่น ๆ ในบัตรรายการใช้ในระดับน้อย เช่น รายการชื่อผู้แปล สถานที่พิมพ์ ที่สรุป เป็นต้น ยกเว้นรายการปีที่พิมพ์ ที่นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาเลือกใช้ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.73) แต่นิสิตระดับปริญญาตรีเลือกใช้ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.23)

ข้อเสนอแนะของนิสิต

ตารางที่ 14 ข้อเสนอแนะของนิสิต จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา ข้อเสนอแนะของนิสิต	นิสิตระดับปริญญาตรี (N = 62)		นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา (N = 73)		รวม (N = 135)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ควรมีคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้กับงานบริหารรายการ	21	33.87	33	45.20	54	*40.00
ควรจัดทำป้ายแนะนำการใช้บัตรรายการ	14	22.58	11	15.07	25	*18.52
ควรมีตู้บัตรรายการไว้ให้บริการในแต่ละชั้น	13	20.97	16	21.92	29	*21.48
ควรแก้ไขบัตรรายการที่เก่าชำรุด	8	12.90	6	8.22	14	10.37
ควรจัดทำคู่มือการใช้ห้องสมุด	4	6.45	5	6.85	9	6.67
บุคลากรห้องสมุดควรให้ความช่วยเหลือและแนะนำผู้ใช้เมื่อมีปัญหาในการใช้บัตรรายการหรือการให้บริการอื่น ๆ ด้วย	2	3.23	2	2.74	4	2.96
อธยาศัยที่ดี						

ตารางที่ 14 จากข้อเสนอแนะในแบบสอบถาม มีนิสิตให้ข้อเสนอแนะทั้งหมดจำนวน 135 คน จำแนกเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี 62 คน นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา 73 คน ข้อเสนอแนะที่มีจำนวนผู้เสนอมากที่สุด คือ เสนอแนะให้นำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้กับงานบริหารรายการมีจำนวนร้อยละ 40.00 รองลงมา คือ ควรมีตู้บัตรรายการไว้ให้บริการในแต่ละชั้นจำนวนร้อยละ 21.48 และควรจัดทำป้ายแนะนำการใช้บัตรรายการร้อยละ 18.52

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึง การใช้หรือไม่ใช้บัตรรายการ สาเหตุของการ
ไม่ใช้บัตรรายการ วิธีการหาหนังสือโดยไม่ใช้บัตรรายการ ประเภทของบัตรรายการที่ใช้ อุปสรรค
ในการใช้บัตรรายการ และการให้รายการต่าง ๆ ในบัตรรายการของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ ประสานมิตร ปีการศึกษา 2537

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
ปีการศึกษา 2537 จำนวน 600 คน จำแนกเป็นนิสิตระดับปริญญาตรีที่เข้าใช้ห้องสมุด 300 คน
นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาที่เข้าใช้ห้องสมุด 300 คน

การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยคำถามประเภทให้เลือกคำตอบ
และคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเกี่ยวกับระดับการศึกษา และประสบการณ์
การเคยเรียนหรือไม่เคยเรียนวิชาที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุด

ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับการใช้หรือไม่ใช้บัตรรายการ สาเหตุของการไม่ใช้บัตรรายการ วิธี
การหาหนังสือโดยไม่ใช้บัตรรายการ ประเภทของบัตรรายการ และอุปสรรคในการใช้บัตรรายการ

ส่วนที่ 3 เกี่ยวกับการให้รายการต่าง ๆ ในบัตรรายการ

สรุปผลการวิจัย

การใช้หรือไม่ใช้บัตรรายการ

ในจำนวนของผู้ใช้บัตรรายการ พบว่านิสิตส่วนใหญ่ทั้งระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษาใช้
บัตรรายการค้นหาหนังสือร้อยละ 92.90 มีเพียงร้อยละ 7.10 เท่านั้นที่ไม่ใช้บัตรรายการ
นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาใช้บัตรรายการมากที่สุดถึงร้อยละ 97.10 นิสิตระดับปริญญาตรีใช้บัตรรายการ
ร้อยละ 88.64 ส่วนผู้ไม่ใช้บัตรรายการนั้น พบว่า นิสิตระดับบัณฑิตศึกษามีจำนวนน้อยที่สุดคือ
ร้อยละ 2.90 นิสิตระดับปริญญาตรีร้อยละ 11.36

สาเหตุของการไม่ใช้บัตรรายการ

สาเหตุของนิสิตที่ไม่ใช้บัตรรายการนั้น พบว่า สาเหตุที่ไม่ทราบวิธีใช้บัตรรายการไม่
เข้าใจรายละเอียดที่ปรากฏในบัตรรายการ (เช่นรายการใดเป็นชื่อเรื่อง, ตัวเรื่อง ฯลฯ) ไม่

เข้าใจวิธีการเรียงลำดับของบัตร ทำให้สับสน ค้นหาหนังสือบนชั้น สะดวกกว่าการค้นหาจากตู้บัตรรายการ : ทราบตำแหน่งที่อยู่ของหนังสือบนชั้นที่ต้องการแล้ว ถามเจ้าหน้าที่ห้องสมุดว่า หนังสือเล่มนั้นอยู่ที่ใ้ง่ายกว่าการใช้บัตรรายการ : บัตรรายการในตู้บัตรไม่สอดคล้องกับหนังสือที่มีอยู่ในชั้น จึงทำให้ไม่อยากใช้บัตรรายการ รายการในบัตรพิมพ์ผิด ไม่น่าเชื่อถือ คิดว่าบัตรรายการไม่ใช่สิ่งจำเป็นต่อการใช้ห้องสมุด ใช้บริการหาหนังสือจากเจ้าหน้าที่ห้องสมุดตามชั้นต่าง ๆ เป็นสาเหตุที่นิสิตทั้งระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาไม่ใช้บัตรรายการในระดับปานกลางทุกชั้น ยกเว้นสาขาเทคโนโลยีที่รายการในบัตรพิมพ์ผิด ไม่น่าเชื่อถือนั้น นิสิตระดับบัณฑิตศึกษามีความคิดเห็นว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้ไม่ใช้บัตรรายการในระดับน้อย

วิธีการหาหนังสือโดยไม่ใช้บัตรรายการ

วิธีการหาหนังสือของนิสิตโดยไม่ใช้บัตรรายการ พบว่า นิสิตทั้งระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาใช้วิธีการสำรวจจากชั้นหนังสือที่ต้องการในระดับมาก นิสิตระดับปริญญาตรีใช้วิธีการหาหนังสือโดยเพื่อนที่เคยยืมหนังสือเล่มนั้นบอกต่อ ๆ กันมาในระดับมาก ส่วนนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาใช้วิธีการนี้ในระดับปานกลาง สำหรับวิธีการสอบถามจากโต๊ะบริการตอบคำถาม สอบถามจากเจ้าหน้าที่ห้องสมุด ดูจากรายชื่อหนังสือใหม่ที่ห้องสมุดจัดไว้ให้บริการ มีเลขเรียกหนังสืออยู่ก่อนแล้ว สามารถหยิบหนังสือได้ทันทีนั้น นิสิตทั้งระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาใช้วิธีการเหล่านี้ในระดับปานกลาง

ประเภทของบัตรรายการที่ใช้

พฤติกรรมของนิสิตระดับปริญญาตรีเลือกใช้บัตรชื่อเรื่องมากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 เลือกใช้บัตรหัวเรื่องมากที่สุดเป็นอันดับที่ 2 เลือกใช้บัตรผู้แต่งมากที่สุดเป็นอันดับที่ 3 และเลือกใช้บัตรโยงมากที่สุดเป็นอันดับที่ 4 ส่วนนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาเลือกใช้บัตรชื่อเรื่องมากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 เลือกใช้บัตรหัวเรื่องมากที่สุดเป็นอันดับที่ 3 และเช่นเดียวกับที่เลือกใช้บัตรผู้แต่งมากที่สุดเป็นอันดับที่ 3 ด้วย สำหรับบัตรโยงนั้นเลือกใช้มากที่สุดเป็นอันดับที่ 4

อุปสรรคในการใช้บัตรรายการ

อุปสรรคในการใช้บัตรรายการ พบว่า นิสิตทั้งระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาเห็นว่า การขาดประสิทธิภาพในการใช้บัตรรายการ การไม่มีบัตรรายการของหนังสือ ทั้ง ๆ ที่มีหนังสือ

เล่มนั้น ๆ อยู่ในห้องสมุด การไม่มีคู่มือและคำแนะนำการใช้บัตรรายการไว้ให้บริการ ไม่มีป้ายตัวอย่างบัตรรายการอธิบายไว้ให้บริการ บัตรรายการในตู้แน่นเกินไป สภาพของบัตรรายการบางบัตรเก่าหรือชำรุด คำที่ใช้เป็นหัวข้อเรื่องในบัตรรายการไม่สื่อความหมายกับสิ่งที่ต้องการ บัตรโองในตู้บัตรรายการบางรายการไม่มีการแก้ไขให้ทันสมัยนั้น เป็นอุปสรรคต่อการใช้บัตรรายการในระดับปานกลาง สำหรับอุปสรรคด้านมีตู้บัตรรายการของหนังสือไว้ให้บริการน้อยไป ควรจะมีตู้บัตรรายการไว้ให้บริการในแต่ละชั้นด้วยนั้น นิสิตระดับปริญญาตรีมีความเห็นว่าเป็นอุปสรรคในระดับปานกลาง แต่นิสิตระดับบัณฑิตศึกษามีความเห็นว่าเป็นอุปสรรคในระดับมาก ส่วนอุปสรรคด้านอื่น ๆ เช่น ไม่รู้จักประเภทของบัตรรายการ รายการในบัตรพิมพ์ผิด การเรียงบัตรรายการไม่ถูกต้องนั้น นิสิตทั้งระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษามีความคิดเห็นว่าเป็นอุปสรรคในระดับน้อย

การใช้รายการต่าง ๆ ในบัตรรายการ

การใช้รายการต่าง ๆ ในบัตรรายการ พบว่า นิสิตทั้งระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาใช้รายการเลขเรียกหนังสือและชื่อเรื่องในระดับมาก ใช้รายการชื่อผู้แต่งและหัวเรื่องในระดับปานกลาง สำหรับรายการอื่น ๆ ในบัตรรายการที่ใช้ในระดับน้อย คือ ชื่อผู้แต่งร่วม ชื่อผู้แปล ชื่อผู้รวบรวม ชื่อบรรณาธิการ ครั้งที่พิมพ์ สถานที่พิมพ์ สำนักพิมพ์หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบการพิมพ์ จำนวนเล่มหรือจำนวนหน้า ภาพประกอบ (ตาราง, แผนภูมิ, แผนที่) หมายเลขข้อความ แนวสันคั่น ชื่อชุด และเลขมาตรฐานหนังสือสากล ยกเว้นรายการปีที่พิมพ์ ที่นิสิตระดับปริญญาตรีเลือกใช้ในระดับน้อย แต่นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาเลือกใช้ในระดับปานกลาง

จากสรุปผลการวิจัย พบว่า มีทั้งข้อแตกต่างและสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ดังนี้

ข้อค้นพบที่แตกต่างไปจากสมมติฐานคือ

1. นิสิตระดับปริญญาตรีและนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ใช้รายการชื่อผู้แต่งในระดับปานกลาง ข้อค้นพบที่สอดคล้องกับสมมติฐานคือ

1. ประเภทของบัตรรายการที่นิสิตระดับปริญญาตรี และระดับบัณฑิตศึกษาใช้มากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 คือ บัตรชื่อเรื่อง

2. อุปสรรคในการใช้บัตรรายการของนิสิตระดับปริญญาตรีแตกต่างจากนิสิตระดับ

บัณฑิตศึกษา คือ นิสิตระดับปริญญาตรีเห็นว่า การมีตู้บัตรรายการของหนังสือไว้ให้บริการน้อยเกินไปเป็นอุปสรรคในระดับปานกลาง แต่ในระดับบัณฑิตศึกษาเห็นว่า เป็นอุปสรรคในระดับมาก

3. รายการในบัตรรายการที่นิสิตระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาใช้มาก คือ
รายการเลขเรียกหนังสือ และชื่อเรื่อง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยจะเห็นว่า นิสิตทั้งระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา ค้นหานักหนังสือใน
ห้องสมุดโดยใช้บัตรรายการเป็นส่วนใหญ่ และนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาใช้บัตรรายการมากกว่านิสิตระดับ
ปริญญาตรี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Lipetz (Lipetz 1972 : 129 - 139) ที่ได้ศึกษาการ
ใช้บัตรรายการที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเฮล พบว่าจำนวนการใช้บัตรรายการนั้น นักศึกษาระดับสูงกว่า
ปริญญาตรีเป็นกลุ่มที่ใช้บัตรรายการมากกว่ากลุ่มอื่น แสดงให้เห็นว่านิสิตรู้ถึงประโยชน์ และความสำคัญ
ของบัตรรายการอันเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ค้นหาหนังสือ ตลอดจนความรู้ในสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ ได้
เป็นอย่างดี โดยเฉพาะนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาที่ต้องศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมากกว่านิสิตระดับปริญญาตรี
เพราะต้องเขียนรายงาน หรือทำวิทยานิพนธ์นั้น มีความจำเป็นที่ต้องใช้บัตรรายการในการค้นหาข้อมูล
เป็นอย่างยิ่ง ทางสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ได้จัดแนะนำการใช้
ห้องสมุดให้นักนิสิตทั้งระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาทุกภาคเรียนที่ 1 ของปีการศึกษาใหม่ โดยจัด
นำชมสำนักหอสมุดกลาง แนะนำบริการต่าง ๆ ตลอดจนแนะนำวิธีการใช้บัตรรายการด้วย จึงทำให้นิสิต
สามารถค้นหาหนังสือภายในสำนักหอสมุดกลางได้โดยใช้บัตรรายการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจของ
Maltby และ Sweeney เรื่องการใช้บัตรรายการในสหราชอาณาจักรที่ผู้ใช้จะใช้บัตรรายการหรือใช้
บัตรรายการน้อยครั้งถ้ามีการระบุผู้ให้หรือแนะนำเกี่ยวกับเรื่องนี้ (Maltby and Sweeney 1972:191)

สำหรับสาเหตุในการไม่ใช้บัตรรายการของนิสิต เนื่องจากนิสิตทั้งระดับปริญญาตรีและ
ระดับบัณฑิตศึกษาทราบตำแหน่งที่อยู่ของหนังสือบนชั้นที่ติดการฉลาก ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ แฮงเฮวี่
ศรีพรหมสุต (แฮงเฮวี่ ศรีพรหมสุต 2528 : 66) เรื่องการใช้บัตรรายการของผู้ใช้ห้องสมุด
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า จักรวรรดิ และผลการสำรวจเรื่องการใช้ห้องสมุดในมหาวิทยาลัย
เคสเตอร์ของ Kirk (Kirk 1972 : 13-24) ซึ่งพบว่า สาเหตุที่นักศึกษาไม่ใช้บัตรรายการนั้น
เพราะสามารถหาหนังสือได้ด้วยตนเอง โดยทราบสถานที่เก็บสิ่งพิมพ์ที่ต้องการ นอกจากนั้นผลจาก
การวิจัยครั้งนี้ยังพบอีกอย่างหนึ่ง ที่มีสาเหตุในการไม่ใช้บัตรรายการในระดับปานกลาง คือ สาเหตุ
มาจาก ไม่มีความรู้สึกการใช้บัตรรายการ ไม่เข้าใจวิธีการเรียงบัตร ทำให้สับสน ไม่เข้าใจรายละเอียด
และเลือดที่ปรากฏไม่ตรวจสอบการ ไม่ตรวจสอบรายการในบัตรไม่สอดคล้องกับหนังสือที่มีอยู่บนชั้น จึงทำให้ไม่

อยากใช้บัตรรายการ ใช้บริการหาหนังสือจากเจ้าหน้าที่ห้องสมุดตามชั้นต่าง ๆ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าเป็นนิสิตที่ไม่เคยเรียนวิชาเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดหรือยังไม่เคยใช้บริการนำชมห้องสมุดของสำนักหอสมุดกลาง ซึ่งจะแนะนำวิธีการใช้บัตรรายการและบริการต่าง ๆ ของสำนักหอสมุดกลางแก่นิสิต สำหรับวิธีการหาหนังสือของนิสิตโดยไม่ได้ใช้บัตรรายการพบว่า นิสิตทั้งระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาใช้วิธีการสำรวจจากชั้นหนังสือที่ต้องการในระดับมากส่วนวิธีการสอบถามจากโต๊ะบริการตอบคำถาม สอบถามจากเจ้าหน้าที่ห้องสมุด ดูจากรายชื่อหนังสือใหม่ที่ห้องสมุดจัดไว้ให้บริการมีเลขเรียกหนังสืออยู่ก่อนแล้ว สามารถหยิบหนังสือได้ทันทีนั้น นิสิตระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาใช้วิธีการเหล่านี้ในระดับปานกลาง

ประเภทของบัตรรายการที่ใช้ นิสิตทั้งระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาใช้บัตรชื่อเรื่องมากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 เลือกใช้บัตรผู้แต่งมากที่สุดเป็นอันดับที่ 3 และเลือกใช้บัตรโยงมากที่สุดเป็นอันดับที่ 4 เหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า นิสิตปริญญาตรีและนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาเลือกใช้บัตรชื่อเรื่องมากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ชื่อเรื่องของหนังสือจำได้ง่ายกว่าที่ผู้แต่ง และบางครั้งชื่อเรื่องนั้นนิสิตได้มาจากอาจารย์ผู้สอนบอกให้ ซึ่งจะตรงกับชื่อวิชาที่นิสิตกำลังศึกษาอยู่ จึงทำให้รู้สึกว่าน่ามาค้นนั้นถูกต้องและตรงกับความต้องการมากกว่าการใช้บัตรประเภทอื่น ๆ

อุปสรรคในการใช้บัตรรายการ นิสิตทั้งระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษามีอุปสรรคในการใช้บัตรรายการเหมือนกันในระดับปานกลางเกี่ยวกับเรื่อง การขาดประสบการณ์ในการใช้บัตรรายการ การไม่พบบัตรรายการของหนังสือทั้ง ๆ ที่มีหนังสือเล่มนั้น ๆ อยู่ในห้องสมุด การไม่มีคู่มือและคำแนะนำการใช้บัตรรายการไว้ให้บริการ ไม่มีป้ายตัวอย่างบัตรรายการอธิบายไว้ให้บริการ บัตรรายการในตู้แน่นเกินไป สาขาของบัตรรายการบางบัตรเก่าหรือชำรุด คำที่ใช้ เป็นหัวเรื่องในบัตรรายการไม่สื่อความหมายกับสิ่งที่ต้องการ บัตรโยงในตู้บัตรรายการบางรายการไม่มีการแก้ไขให้ทันสมัย และนอกจากนั้นนิสิตทั้งระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษายังมีอุปสรรคในการใช้บัตรรายการที่เหมือนกันในระดับน้อย ในด้านไม่รู้จักประเภทของบัตรรายการ รายการในบัตรพิมพ์ผิด การเรียงบัตรรายการไม่ถูกต้อง จากอุปสรรคทั้งหมดที่กล่าวมานี้ นิสิตระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาพบเหมือนกันว่า ในระดับที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนอุปสรรคในการใช้บัตรรายการที่แตกต่างกันคือ นิสิตระดับปริญญาตรี เห็นว่า อุปสรรคสำคัญคือมีบัตรรายการของหนังสือไว้ให้บริการน้อยไป ควรจะมีบัตรรายการไว้ให้บริการในแต่ละชั้นด้วยซ้ำไป อุปสรรคในระดับปานกลาง แต่นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาเห็นว่าเห็น

อุปสรรคในระดับมาก จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มีความจำเป็นในการใช้บรรณารายการมากกว่านิสิตระดับปริญญาตรีเพราะต้องศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มากกว่าตลอดจนต้องทำรายงานหรือวิทยานิพนธ์ จึงมีความจำเป็นที่ต้องการใช้บรรณารายการในการหา หนังสือและข้อมูลต่าง ๆ ทำให้มีความต้องการให้ทางสำนักหอสมุดกลางจัดให้มีตู้บรรณารายการของหนังสือไว้ ให้บริการตามชั้นต่าง ๆ ด้วย

ในด้านการใช้รายการต่าง ๆ ในบรรณารายการนั้น รายการที่นิสิตระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาใช้ในระดับมากเหมือนกันมีเพียง 2 รายการคือ รายการเลขเรียกหนังสือ และชื่อเรื่อง ส่วนรายการที่ใช้ในระดับปานกลางเหมือนกันมีรายการชื่อผู้แต่ง และหัวเรื่อง รายการที่ใช้ในระดับน้อยเหมือนกันคือ ชื่อผู้แต่งร่วม ชื่อผู้แปล ชื่อผู้รวบรวม ชื่อบรรณาธิการ ครั้งที่พิมพ์ สถานที่พิมพ์ สำนักพิมพ์หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบการพิมพ์ จำนวนเล่มหรือจำนวนหน้า ภาพประกอบ (ตาราง, แผนภูมิ, แผนที่) หมายเหตุข้อความ แนวสืบค้น ชื่อชุด และเลขมาตรฐานหนังสือสากลที่ใช้ในระดับน้อยเหมือนกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า รายการในบรรณารายการที่นิสิตระดับปริญญาตรีและนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาใช้มาก คือ รายการเลขเรียกหนังสือ ชื่อผู้แต่งและชื่อเรื่อง สำหรับรายการที่นิสิตระดับปริญญาตรี และนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาเลือกใช้แตกต่างกัน คือ นิสิตระดับปริญญาตรีเลือกใช้รายการปีที่พิมพ์ในระดับน้อย แต่นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาเลือกใช้ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาต้องค้นคว้าหาหนังสือ ตลอดจนข้อมูลความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นต้องพิจารณาตู้ที่พิมพ์ของหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่ตนต้องศึกษาค้นคว้า เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใหม่และทันสมัย

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้ข้อเสนอแนะในเรื่องบรรณารายการ ดังนี้จะเป็นผลดีต่อสำนักหอสมุดกลาง สามารถนำไปใช้ปรับปรุงการบริหารงานในด้านบรรณารายการให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ส่วนเหตุที่ทำให้นิสิตไม่ใช้บรรณารายการ คือไม่ทราบวิธีใช้บรรณารายการ ไม่เข้าใจรายละเอียดเกี่ยวกับรายการในบรรณารายการ (เช่น รายการใดเป็น ชื่อเรื่อง, หัวเรื่อง ฯลฯ) ไม่เข้าใจวิธีสืบค้น หรืออ่านตีความได้ยาก ทำให้เสียเวลา จึงจำเป็นต้องสรุปความรู้ให้คำแนะนำแก่ผู้ใช้ทุกท่าน โดยจัดทำป้ายแนะนำ เช่นว่ารายการบรรณารายการจะแสดงเกี่ยวกับรายการใช้บรรณารายการและค่าตอบแทนรายการบริการใดบ้างแล้ว ผู้ใช้สามารถ เพื่อให้เห็นวิธีใช้ บรรณารายการใช้แล้ว บรรณารายการต่าง ๆ

บนบัตรรายการมากยิ่งขึ้น

2. สาเหตุอีกประการหนึ่งคือ บัตรรายการในตู้บัตรไม่สอดคล้องกับหนังสือที่มีอยู่ในชั้น จึงทำให้ไม่เอากาใช้บัตรรายการ เพราะนิสัยเห็นว่า มีรายชื่อหนังสือในบัตรรายการ แต่ไม่มีตัวเล่มในห้องสมุด ดังนั้นทุกครั้งที่บรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ดึงหนังสือออกจากชั้นด้วยสาเหตุใดก็ตาม เช่น ดึงหนังสือมาแก้ไขเลขหมู่ ส่งหนังสือที่ชำรุดไปซ่อม หรือส่งถ่ายเอกสารฉบับซ้ำ ทางสำนักหอสมุดกลางควรจัดทำบัญชีรายชื่อหนังสือเหล่านี้แจ้งให้ผู้ใช้ทราบ โดยบันทึกไว้ในสมุดหรือแฟ้ม แล้ววางไว้บนตู้บัตรรายการ ให้ผู้ใช้สามารถเปิดตรวจสอบดูได้ เพื่อขจัดทัศนคติที่ไม่ดีต่อการใช้บัตรรายการ อันจะทำให้ผู้ใช้ใช้บัตรรายการในการค้นหาหนังสือมากยิ่งขึ้น

3. อุปสรรคและปัญหาในการใช้บัตรรายการที่นิสิตพบมากคือ สภาพของบัตรรายการบางบัตรเก่าหรือชำรุด ควรจัดพิมพ์ใหม่ และอีกประการหนึ่งคือ มีตู้บัตรรายการของหนังสือให้บริการน้อยไป การมีตู้บัตรรายการไว้ให้บริการในแต่ละชั้นด้วย เนื่องจากสำนักหอสมุดกลางมีทั้งหมด 7 ชั้น แต่ให้บริการ 6 ชั้น ถ้าในแต่ละชั้นมีตู้บัตรรายการหนังสือไว้ให้บริการ นิสิตจะได้รับความสะดวกในการค้นหาบัตรรายการของหนังสือในแต่ละชั้น สำหรับอุปสรรคด้านรายการในบัตรพิมพ์ผิด การเรียงบัตรรายการไม่ถูกต้อง บัตรรายการในตู้บัตรแน่นเกินไป ไม่มีคู่มือและคำแนะนำการใช้บัตรรายการไว้ให้บริการ ไม่พบบัตรรายการของหนังสือ ทั้ง ๆ ที่มีหนังสือเล่มนั้น ๆ อยู่ในห้องสมุด เป็นอุปสรรคในระดับปานกลาง ฉะนั้นฝ่ายวิเคราะห์สนเทศ ซึ่งเป็นฝ่ายผลิตบัตรรายการ ควรได้พิจารณาแก้ไขปัญหานี้ด้วย

4. สำหรับสำนักหอสมุดกลางที่มีแนวโน้มจะนำคอมพิวเตอร์มาใช้กับงานบัตรรายการในอนาคต จากผลการวิจัยพบว่ารายการในบัตรที่มีผู้ใช้มาก ได้แก่ เลขเรียกหนังสือ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง และตัวเรื่อง ควรพิจารณาเลือกรายการดังกล่าวนี้ เป็นรายการที่จะให้ปรากฏบนจอภาพ (Terminal) แสดงแก่ผู้ใช้ที่ค้นบัตรรายการด้วยคอมพิวเตอร์ และเพิ่มรายการพิมพ์อีกหนึ่งรายการ เพื่อจะแสดงความแตกต่างของหนังสือชื่อเดียวกันที่มีการจัดพิมพ์หลายครั้ง

5. สำหรับข้อเสนอแนะที่ได้จากแบบสอบถาม นิสิตเสนอแนะว่าควรทำคู่มือการใช้ห้องสมุด คู่มือและป้ายบอกวิธีกาใช้บัตรรายการ และจัดให้มีตู้บัตรรายการของหนังสือไว้ให้บริการในแต่ละชั้นด้วย

6. นิสิตเสนอแนะให้นำคอมพิวเตอร์มาใช้กับงานทำบัตรรายการ และให้ นิสิตได้ค้นบัตรรายการด้วยคอมพิวเตอร์

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กาญจนา สุคนธมณี. ชนิดและจำนวนของรายการในบัตรรายการ ซึ่งมีผลต่อการค้นหาหนังสือ.

ปริทัศน์พนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.

จารุวรรณ สินธุโสภณ. วิทยานุกรมบรรณารักษศาสตร์ (A Cyclopedia of Librarianship).

กรุงเทพฯ : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, 2521.

จิตติ ปิงตระกุล. การสำรวจความต้องการในการให้บริการห้องสมุดของนิสิตนักศึกษา ระดับ

ปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ :

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.

ทัศนหาญพล. การให้บริการห้องสมุดของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.

ธาดาศักดิ์ วชิรปรัชญพงศ์. การเลือกและจัดหาทรัพยากรห้องสมุด. กรุงเทพฯ : ศิลปบรรณาคาร,
2527.

ธีรเดช รุ่งมงคล และประภา อุนรัตน์. การวิจัยอุตสาหกรรมบริการ (Research Methods in
Service Industry) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2526.

นางเยาว์ ศรีพรหมสุข. การให้บริการรายการของผู้ใช้ห้องสมุดสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขต
ธนบุรี. วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

ประคอง กรรณสูตร. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ, 2525.

ประยงค์ วัฒนกิจจำรูญ. การพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด : การเลือก การจัดหาหนังสือและวัสดุ.

กรุงเทพฯ : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2524.

พลีวัลย์ รองสวัสดิ์. การศึกษาคำสนใจในการอ่านและการใช้ห้องสมุดคณะของนักศึกษามหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์ ปีการศึกษา 2519. วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2520.

รัตนา กระบะสสัย. ความพึงพอใจในการให้บริการห้องสมุดของนักศึกษาและแม่กองศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.

- ละอองกาญจน์ สุริยพาณิย์. บริการห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ให้นักศึกษา. วิทยานิพนธ์
อ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.
- วนิดา จินตนาอรุณ. การศึกษาปัญหาในการใช้บริการห้องสมุดของนักศึกษา มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์. วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.
- วราวุธ ผลานันต์. ความสามารถของนิสิตในการหาหนังสือ ณ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2525.
- วิสิทธิ์ จินตวงศ์. บริการตอบคำถามและข่าวสารการค้นคว้าของห้องสมุด. เชียงใหม่ : สำนักพิมพ์
ศูนย์หนังสือเชียงใหม่, 2521.
- แววตา พานิชศิลป์. การใช้บัตรรายการของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ อ.ม.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- ศรีพันธุ์ จิรัชฌ์. การใช้บัตรรายการในห้องสมุดและวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- ศรีสุภา บุญชัย. การใช้บัตรรายการของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.
- ศุภลักษณ์ รัตนเมธีธร. การบริหารงานการจัดหมู่หนังสือและทำบัตรรายการของห้องสมุดมหาวิทยาลัย
ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.
- สมบัติ ชิตพงศ์. การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบ
ทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523.
- สุกัญลักษณ์ ลำพองศรี. หลักเกณฑ์การทำบัตรรายการหนังสือภาษาไทยฉบับสมบูรณ์และตัวอย่างบัตร.
กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2510.
- สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์. บัตรรายการและหลักเกณฑ์การทำบัตรรายการหนังสือภาษาไทย. กรุงเทพฯ
: สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, 2523.
- สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์. "สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ," ใน กาลแก้ว.
หน้า 14 - 18. กรุงเทพฯ : สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2532.
- สุภาพร คุณภูมิจิพนธ์. การทำบัตรรายการหนังสือตามหลักเกณฑ์ AACR2. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ
: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

อัมพร ทิษะระ. ศัพท์วิชาการบรรณารักษศาสตร์. กรุงเทพฯ : คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

อุไร วุฒิกัยการ. การศึกษานโยบาย วิสัยทัศน์และการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

ภาษาต่างประเทศ

American Library Association. ALA Rules for Filing Catalogy Cards. 2nd ed. Chicago : ALA, 1968.

Bernhardt, Frances Simonsen. Introduction to Library Technical Services. New York : Wilson, 1979.

Carbin, J.B. Technical Services Manual for Small Libraries. McGuchen : The Scarecrew Press, 1971.

Carter, Ruth C., "Shelflist." In Encyclopedia of Library and Information Science 27 : 332 - 336 ; 1975.

Cutter, Charles A. Rules for a Dictionary Catalog. 4th ed. London : The Library Association, 1962.

Dunkin, Paul S. Cataloging U.S.A. Chicago : American Library Association, 1975.

Flachman, Marilyn R. "A Study of Student Use of the Catalog in High School Library Media Centers (Grade 10-12)." Dissertation Abstracts International 89 : 2600-A ; 1978.

Gorman, Michael and Winkler, Paul W., eds. Anglo - American Cataloging Rules. 2nd ed. 1982 revision. Chicago : American Library Association, 1988.

- Gouke, Mary Noel and Peace, Sue. "Title Searches in an Online Catalog and a Card Catalog : A Comparative Study of Patron Success in Two Libraries." Journal Academic Librarianship 8 : 137 - 143 ; July 1982.
- Hafter, Ruth. "Type of Search by Type of Library." Information Processing & Management 15 : 261 - 264 ; 1979.
- Jeng, Ling Hwey and Weiss, Karen B. "Modeling Cataloging Expertise : A Feasibility Study." Information Processing & Management 30 : 119 - 129 ; 1994.
- Kirk, R.W. "Pre-Undergraduate Library Use : A Survey." Research in Librarianship 19 : 13-24 ; January 1972.
- Knutson, Gunnar. "A Comparison of Online and Card Catalog Accuracy." Library Resources & Technical Services 34 : 24-35 ; 1990, cited by Lambrecht, Jay H. "Ours Should Be to Reason Why : Descriptive Cataloging Research in 1990." Library Resources & Technical Services 35 : 257-264 ; July 1991.
- Kresline, Karlis, O'Brien, Ann and Smith, Inses A. "Online Public Access Catalogues in Latvia : Strategies for Subject Access." The International Information & Library Review. 26 : 31-51 : March 1994.
- Krikelas, James. "Catalog Use Studies and Their Implication. "In Advances in Librarianship. pp. 195 - 217. Edited by Melvin J. Voight. New York : Seminar Press, 1972.
- Lambrecht, Jay H. "Ours Should Be to Reason Why : Descriptive Cataloging Research in 1990." Library Resources & Technical Services 35 : 257 - 264 ; July 1991.
- Lancaster, F.W. & Joncich, M.J. The Measurement and Evaluation of Library Services. Washington, D.C. : Information Resources Press, 1977.

Lipetz, Ben-Ami. "Catalog Use in a Large Research Library." Library Quarterly 42 : 129-139 ; January 1972.

Lipetz, Ben-Ami. "The Library Catalog : Evaluations and Use Studies." In Evaluation and Scientific Management of Libraries and Information Centers, pp. 13-26. Edited by F.W. Lancaster and C.W. Cleverdon. Leyden : Noordhoff, 1977.

Lyle, Guy Redvers. The Administration of the College Library. 4th ed. New York : H.W. Wilson, 1974.

Malinconico, S. Michael and Fasana, Paul J. The future of the Catalog : the Library's Choices. New York : Knowledge Industry Publication, 1979.

Maltby, A, and Sweeney R. "The U.K. Catalogue Use Survey." Journal of Librarianship 4 : 188 - 204 ; January 1972.

Perrine, Richard H. "Catalog Use Study: the Imperfect Key." RQ 6 : 115-119 ; 1967.

Seymour, Carol and Schofield, J.L. "Measuring Reader Failure at the Catalogue." Library Resources & Technical Services 17 : 6-24 ; 1973.

Shera, Jesse H. and Egan, Margaret E. The Classified Catalog. Chicago : American Library Association, 1971.

Wynar, Bohdan S. Introduction of Cataloging and Classification. 4th ed. Littleton, Colo. : Libraries Unlimited, 1972.

Young, James Bradford. "Crisis in Cataloging Revisited : the Year's Work in Subject Analysis, 1990." Library Resources & Technical Services 35 : 265 ; July 1991.

ภาคผนวก

**สำนักหอสมุดกลาง
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**

2497

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ก่อตั้งขึ้นมาพร้อมกับวิทยาลัยวิชาการศึกษาแล้วคือ เมื่อโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ถนนประสานมิตร ได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา ในปี พ.ศ. 2497 ในขณะนั้นสำนักหอสมุดกลาง มีฐานะเป็นเพียงแผนกหอสมุดขึ้นกับสำนักงานอธิการบดี และดำเนินงานควบคู่กับวิทยาลัยวิชาการศึกษามาโดยตลอด จวบจนวิทยาลัยวิชาการศึกษาได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หอสมุดจึงได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นสำนักหอสมุดกลางด้วย

เมื่อแรกเริ่ม หอสมุดตั้งอยู่ที่ตึกคณะศึกษาศาสตร์ (คือ ตึก 3 ชั้น 3 ในปัจจุบัน) ขณะนั้นมีบุคลากรเพียง 2 - 3 คน ดำเนินงานในระยะ 7 ปีแรกระหว่าง พ.ศ. 2498 ถึง พ.ศ. 2505 กิจกรรมหอสมุดได้ขยายและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพราะได้รับความช่วยเหลือทางวิชาการและการเงินจาก A.I.D. และ USOM (ในขณะนั้น) โดยทำสัญญากับมหาวิทยาลัยอินเดียน่า เพื่อปรับปรุงหอสมุดของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ปทุมวัน และบางแสน ตามโครงการความช่วยเหลือดังกล่าว ได้มีการส่งอาจารย์ที่ปฏิบัติงานในหอสมุดไปศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์สมัยใหม่หลายท่าน เพื่อให้กลับมาพัฒนากิจการห้องสมุดให้ได้มาตรฐาน ส่วนรัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ส่งผู้เชี่ยวชาญจากแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยอินเดียน่ามาช่วยในการจัดตั้งหอสมุด และให้ความช่วยเหลือในด้านการจัดหาตำราและสื่อวัสดุทัศนศึกษาด้วย จนทำให้สามารถกล่าวได้ว่า หอสมุดวิทยาลัยวิชาการศึกษาเป็นหอสมุดแห่งแรกในประเทศไทยที่จัดให้บริการสื่อผสมอย่างแท้จริง

2500

ในปี พ.ศ. 2499 ได้มีการจัดสร้างอาคารหอสมุดวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตรขึ้น เนื้อที่ 912 ตารางเมตร สามารถเก็บหนังสือได้ประมาณ 100,000 เล่ม และเปิดบริการเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2500 หอสมุดหลังนี้มีการติดตั้งระบบปรับอากาศทั้งหลัง จึงนับได้ว่าเป็นหอสมุดที่ทันสมัยที่สุดในประเทศไทยในขณะนั้น

ในขณะเดียวกัน วิทยาลัยวิชาการศึกษา ก็ได้ขยายงานโดยเพิ่มวิทยาเขตขึ้น ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในวาระต่าง ๆ กัน วิทยาเขตแต่ละแห่งได้ก่อตั้งหอสมุดขึ้นเพื่อบริการวิชาการศึกษาสนับสนุนการเรียน การสอน และการวิจัยในแต่ละวิทยาเขต ดังนี้

- สาขาปทุมวัน และบางแสน ในปี พ.ศ. 2498
- สาขาพิษณุโลก ในปี พ.ศ. 2510
- สาขามหาสารคาม และสงขลา ในปี พ.ศ. 2511
- สาขาพลศึกษา ในปี พ.ศ. 2513

2515

สำหรับที่วิทยาเขตประสานมิตร ในปี พ.ศ. 2513 อาคารเดิมที่ประมาณเนื้อที่ไว้สำหรับหนังสือ 100,000 เล่มนั้น ไม่สามารถรองรับความต้องการได้อีกต่อไป เนื่องจากสูญเสียเนื้อที่ไว้สำหรับจัดเก็บวัสดุต่าง ๆ ประกอบกับวิทยาลัยได้ขยายรับนิสิตเพิ่มขึ้นทุกปี จึงทำให้เนื้อที่สำหรับบริการผู้ใช้นั้นไม่เพียงพอ ทางวิทยาลัยจึงได้สร้างอาคารหอสมุดขึ้นอีก 1 หลัง ในปี พ.ศ. 2514 ขนาดเนื้อที่ 2,986 ตารางเมตร และเปิดให้ใช้เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2515 ทำให้หอสมุดมีอาคาร 2 หลัง เชื่อมติดต่อกัน รวมเนื้อที่ในการใช้ทั้งสิ้น 3,898 ตารางเมตร

ในปี พ.ศ. 2517 วิทยาลัยวิชาการศึกษา ได้รับการยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หอสมุดจึงได้รับการยกฐานะให้เป็นสำนักทางวิชาการ โดยใช้ชื่อใหม่ว่า "สำนักหอสมุดกลาง" ทั้งนี้เพื่อการปรับปรุงและขยายงานให้กว้างขวางและมีประสิทธิภาพ

2529

ในปี พ.ศ. 2528 มหาวิทยาลัยพิจารณาเห็นว่าอาคารหอสมุดมีสภาพแออัด อันเนื่องมาจากนโยบายการขยายการศึกษาของมหาวิทยาลัย ทำให้มีนิสิตเพิ่มมากขึ้นประกอบกับหอสมุดเองก็มีปริมาณหนังสือ และวัสดุต่าง ๆ เพิ่มขึ้นมาก มหาวิทยาลัยจึงได้วางโครงการจัดสร้างอาคารหอสมุดหลังใหม่ขึ้น และรัฐบาลก็ได้อนุมัติเงินจำนวน 60 ล้านบาทไว้เพื่อการนี้ในปี พ.ศ. 2529 และในปีนั้นเอง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีซึ่งทรงเข้าศึกษาในระดับปริญญาเอก สาขาคณะศึกษาศาสตร์ ได้ทรงดำริจัดการศึกษา ฉะนั้นในวโรกาสอันเป็นมหามงคลนี้ มหาวิทยาลัยจึงได้ขอพระราชทานพระนามาภิไธย "สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ" อันเชิญจารึกเป็นที่อาคารสำนักหอสมุดกลาง นอกจากนั้นยังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จพระราชดำเนินทรงวางศิลาฤกษ์อาคารหลังนี้ เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2530 อีกด้วย

2532

อาคาร "สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ"

อาคารสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ได้เริ่มก่อสร้างเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2529 แล้วเสร็จเมื่อวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2532 และเปิดให้บริการเมื่อวันที่ 19 มิถุนายน พ.ศ.

2532

อาคารสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เป็นอาคาร 7 ชั้น พื้นที่ประมาณ 10,200 ตารางเมตร สามารถเก็บหนังสือได้ประมาณ 300,000 เล่ม และจุที่นั่งอ่านได้ประมาณ 1,200 ที่นั่ง แต่ละชั้นมีลักษณะการใช้งาน ดังนี้

- ชั้นที่ 1 ศูนย์โสตทัศนวัสดุ และศูนย์บริการเทคโนโลยีทางการศึกษา
- ชั้นที่ 2 บริการยืม-คืน บริการเอกสารอ้างอิง บริการให้คำปรึกษาและช่วยสืบค้นข้อมูล วิจัยค้นคว้าคอมพิวเตอร์ และห้องประชุม
- ชั้นที่ 3 วารสารและสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องอื่น ๆ
- ชั้นที่ 4 ศูนย์วิทยุภาพนิ่ง และสิ่งพิมพ์รัฐบาล ห้องบริการหนังสือและเอกสาร หมวดเบ็ดเตล็ด ปรัชญา จิตวิทยาและศาสตร์ และห้องหนังสือสำหรับเด็ก
- ชั้นที่ 5 ห้องบริการหนังสือและเอกสารหมวดสังคมศาสตร์ ภาษาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และหนังสือแบบเรียน
- ชั้นที่ 6 ห้องบริการหนังสือและเอกสารหมวดวิทยาศาสตร์ประยุกต์ และเทคโนโลยี ศิลปะและการบันเทิง วารสารคดีและประวัติศาสตร์ นวนิยายและเรื่องสั้น ห้องเอกสาร มศว. และห้องเอกสารพิเศษ
- ชั้นที่ 7 ห้องสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สำนักงานเลขานุการ และห้องปฏิบัติงานของบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่

นอกจากนี้ในแต่ละชั้นยังมีห้องประชุมกลุ่ม และห้องค้นคว้าเฉพาะบุคคลไว้บริการอีกด้วย

บริการของหอสมุด

บริการต่าง ๆ ที่จัดไว้มุ่งเน้นที่จะช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการใช้หนังสือเอกสาร และวัสดุต่าง ๆ เพื่อการศึกษา ค้นคว้า และวิจัย อีกทั้งเป็นตัวกลางในการสื่อสารความรู้ทุกรูปแบบ ดังนี้

- บริการวัสดุและอุปกรณ์ ได้แก่ บริการให้ยืมและอำนวยความสะดวกในการใช้หนังสือ และสื่อการศึกษาทุกประเภท เช่น วารสาร หนังสือพิมพ์ จุลสาร ภาพยนตร์ เทปโทรทัศน์ เทปเสียง สไลด์ ฯลฯ เป็นต้น
- บริการสถานที่ ได้แก่ บริการห้องเรียนเพื่อใช้สอยประกอบการสอน บริการห้องฉายภาพยนตร์ บริการห้องสัมมนา ห้องประชุม และบริการสถานที่จัดนิทรรศการ
- บริการให้ความช่วยเหลือ ได้แก่ บริการให้คำปรึกษาและช่วยค้นคว้า บริการแนะนำการใช้บริการ บริการยืมระหว่างห้องสมุด บริการสืบค้นงานวิจัยด้วยคอมพิวเตอร์ บริการยืมสื่อโสตทัศนศึกษาจากภายนอก เป็นต้น
- บริการอื่น ๆ ได้แก่ บริการถ่ายสำเนา บริการเครื่องเย็บกระดาษ บริการถ่ายสำเนา เทปโทรทัศน์ และเทปเสียงที่ได้รับอนุญาตแล้ว บริการเก็บเล่มและเข้าปกหนังสือ เป็นต้น

2533

ในฐานะเครื่องมือประเมินคุณภาพการศึกษา หอสมุดต้องดำเนินงานให้สอดคล้องและสนับสนุนนโยบาย ตลอดจนระบบการเรียน การสอน ของมหาวิทยาลัย อีกทั้งพัฒนาให้ทันต่อความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการในปัจจุบัน เพราะฉะนั้นหอสมุดจึงต้องมุ่งเน้นพัฒนาในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. การจัดหาหนังสือ ตำรา เน้นหนักเอกสารที่เป็นงานวิจัยในสาขาวิชาต่าง ๆ ให้มากขึ้น เพื่อสนองต่อนโยบายการขยายการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
2. นำวัสดุย่อส่วน (Microform) เข้ามาบริการให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเอกสารสำคัญทางประวัติศาสตร์ และงานวิจัย
3. เพิ่มประสิทธิภาพในการสืบค้น และการเข้าถึงข้อมูลให้มากขึ้น โดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ อาทิเช่น ใช้ระบบ On-line ในการสืบค้นรายการทางบรรณานุกรม
4. ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าช่วยในการปฏิบัติงาน เช่น บริการยืม-คืน บริการรวบรวมบรรณานุกรม งานพัฒนาทรัพยากรและวิเคราะห์สารสนเทศ งานธุรการและบริหาร ฯลฯ

นอกจากนั้น หอสมุดจะต้องมีนโยบายในเชิงรุก กล่าวคือ แทนที่จะคอยให้ผู้มาใช้เข้ามาใช้บริการแต่ฝ่ายเดียว หอสมุดต้องเป็นฝ่ายนำบริการไปสู่ผู้ใช้ เพื่อให้ผู้ใช้ได้รับประโยชน์สูงสุด และเพื่อให้หอสมุดเป็นศูนย์กลางสื่อสารความรู้ที่ดีและมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง (สพัฒน ส่องแสงจันทร์

2532 : 14-19)

ภาคผนวก ข

แบบสอบถาม

สำนักหอสมุดกลาง มศว ประสานมิตร

1 กันยายน 2537

เรื่อง ขอความร่วมมือตอบแบบสอบถาม

เรียน นิสิตผู้ใช้ห้องสมุด

เนื่องจากขณะนี้ฉันกำลังรวบรวมข้อมูลเรื่อง การใช้บัตรรายการของนิสิต
มศว ประสานมิตร จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่าน โปรดตอบแบบสอบถามที่แนบมาพร้อมนี้
ตามสภาพที่เป็นจริงเพื่อจะได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์วิจัย อันจะได้ผลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการ
ดำเนินงานด้านบัตรรายการของห้องสมุดให้ดีขึ้น เพื่อประโยชน์ต่อผู้ใช้บริการในอนาคต

ขอขอบคุณในความร่วมมือและความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างสูง มา ณ ที่นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นางสัททิสรา คล้ายหาญ)

บรรณารักษ์ 6

แบบสอบถาม

เรื่อง การใช้บัตรรายการของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ
 - ส่วนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับการใช้หรือไม่ใช้บัตรรายการ สาเหตุของการไม่ใช้บัตรรายการ วิธีการหาหนังสือโดยไม่ใช้บัตรรายการ ประเภทของบัตรรายการที่ใช้ และอุปสรรคในการใช้บัตรรายการ
 - ส่วนที่ 3 เกี่ยวกับการใช้รายการต่าง ๆ ในบัตรรายการ
2. กรุณาตัดสินใจอย่างบัตรรายการ เมื่อท่านไม่เข้าใจรายการส่วนใดในบัตรรายการ เรียกว่าอะไร
3. กรุณาตอบแบบสอบถามตามความเห็นจริง และตอบให้ครบทุกข้อ

ส่วนที่ 1

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

กรุณาขีดเครื่องหมาย / หน้าข้อความที่เป็นรายละเอียดส่วนตัวของท่าน

1. ท่านเป็นนักศึกษาระดับ.....ระดับปริญญาตรี
.....ระดับบัณฑิตศึกษา
2. ท่านเคยเรียนวิชาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ห้องสมุด
.....เคย
.....ไม่เคยเรียน

แบบสอบถามส่วนที่ 2 นี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาว่า ท่านใช้หรือไม่ใช้บัตรรายการ

ในการค้นหาหนังสือที่ท่านต้องการภายในห้องสมุด สาเหตุของการไม่ใช้บัตรรายการ วิธีการหาหนังสือ โดยไม่ใช้บัตรรายการ ประเภทของบัตรรายการที่ใช้ และอุปสรรคในการใช้บัตรรายการ

กรุณาชี้แจงเครื่องหมาย / ลงหน้าข้อความที่เป็นจริงสำหรับท่าน

1. ท่านคิดหาหนังสือที่มีอยู่ในห้องสมุด ด้วยวิธีใด
.....ใช้บัตรรายการ (กรุณาตอบข้อ 5, 6 และส่วนที่ 3
.....ไม่ใช้บัตรรายการ (กรุณาตอบข้อ 2, 3, 4)

	มาก	ปานกลาง	น้อย
	3	2	1
2. ในกรณีที่ท่านไม่ใช้บัตรรายการ เพราะเหตุใด			
2.1 ไม่ทราบวิธีใช้บัตรรายการ			
2.2 ไม่เข้าใจรายละเอียดที่ปรากฏในบัตรรายการ (เช่นรายการใดเป็นข้อเรื่อง, หัวเรื่อง ฯลฯ)			
2.3 ไม่เข้าใจวิธีการเรียงลำดับของบัตร ทำให้สับสน			
2.4 ค้นหาหนังสือบนชั้น สะดวกกว่าการค้นจากบัตรรายการ			
2.5 ทราบตำแหน่งที่อยู่ของหนังสือบนชั้นอยู่แล้ว			
2.6 ตามเจ้าหน้าที่ต้องสมุดว่า หนังสือเล่มนั้นอยู่ที่ใดง่ายกว่าการใช้บัตรรายการ			
2.7 บัตรรายการในตู้บัตรไม่สอดคล้องกับหนังสือที่มีอยู่ในชั้น จึงทำให้ไม่สะดวกใช้			
2.8 รายการในบัตรพิมพ์ผิด ไม่สะดวกใช้			

	มาก 3	ปานกลาง 2	น้อย 1
2.9 คิดว่าบัตรรายการไม่ใช่สิ่งจำเป็น ต่อการใช้ห้องสมุด.....			
2.10 ใช้บริการหาหนังสือจากเจ้าหน้าที่ ห้องสมุดตามชั้นต่าง ๆ			

3. เมื่อท่านไม่ใช้บัตรรายการในการค้นหาหนังสือ ท่านหาหนังสือโดยวิธีใด

	มาก 3	ปานกลาง 2	น้อย 1
3.1 ดูจากรายชื่อหนังสือใหม่ที่ห้องสมุด จัดไว้ให้บริการ.....			
3.2 สอบถามจากโต๊ะบริการตอบคำถาม.....			
3.3 สอบถามจากเจ้าหน้าที่ห้องสมุด.....			
3.4 มีเลขเรียกหนังสืออยู่ก่อนแล้ว สามารถหยิบหนังสือได้ทันที.....			
3.5 สืบจากชั้นหนังสือที่ต้องการ.....			
3.6 เพื่อนที่เคยยืมหนังสือเล่มนั้น บอกต่อ ๆ กันมา.....			

4. ในกรณีที่ท่านไม่ใช้บัตรรายการท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไรที่มีประโยชน์ต่อห้องสมุดและ
งานกำกับรายการ โปรดระบุ.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. กรณีที่ใช้บัตรรายการ ท่านใช้บัตรรายการประเภทใด โปรดจัดอันดับ 1,2,3, และ 4 ให้กับบัตรรายการที่ท่านใช้ เรียงตามมากที่สุดคืออันดับที่ 1 ไปจนถึงน้อยที่สุด อันดับ 4

ประเภทของบัตรรายการ	อันดับ
5.1 บัตรผู้แต่ง (Author Card).....	
5.2 บัตรชื่อเรื่อง (Title Card).....	
5.3 บัตรหัวเรื่อง (Subject Card).....	
5.4 บัตรโยง (Cross reference Card).....	

ตัวอย่างบัตรรายการ

616.5 ค969ป	โคลเวอร์, ซี. บี. ปัญหาโรคผิวหนัง = Common skin problems / ซี.บี. โคลเวอร์, เจ. เอ. ชววิน, เขียน ; ศักดิ์ บวร, แปล
616.5 ค969ป	ปัญหาโรคผิวหนัง โคลเวอร์, ซี. บี. ปัญหาโรคผิวหนัง = Common skin problems /
616.5 ค969ป	ผิวหนัง - โรค โคลเวอร์, ซี. บี. ปัญหาโรคผิวหนัง = Common skin problems /
	โรคผิวหนัง ผิวหนัง - โรค

บัตรผู้แต่ง

บัตรชื่อเรื่อง

บัตรหัวเรื่อง

บัตรโยง

6. ในการใช้บัตรรายการท่านประสบผลมากน้อยเพียงใด

	มาก 3	ปานกลาง 2	น้อย 1
6.1 ขาดประสบการณ์ในการใช้บัตรรายการ.....			
6.2 ไม่รู้จักประเภทของบัตรรายการ เช่น ทราบชื่อเรื่องแต่ไปค้นที่บัตรหัวเรื่อง..... ฯลฯ			
6.3 รายการในบัตรพิมพ์ผิด.....			
6.4 การเรียงบัตรรายการไม่ถูกต้อง.....			
6.5 ไม่พบบัตรรายการของหนังสือ ทั้ง ๆ ที่มีหนังสือเล่มนั้น ๆ อยู่ในห้องสมุด.....			
6.6 ไม่มีคู่มือและคำแนะนำการใช้บัตร รายการไว้ให้บริการ.....			
6.7 ไม่มีป้ายตัวอย่างบัตรรายการอธิบาย ไว้ให้บริการ.....			
6.8 บัตรรายการในตู้แน่นเกินไป.....			
6.9 สภาพของบัตรรายการบางบัตรเก่าหรือ ชำรุด ควรจัดพิมพ์ใหม่.....			
6.10 คำที่ใช้เป็นหัวเรื่องในบัตรรายการ ไม่สื่อความหมายกับสิ่งที่ต้องการ.....			
6.11 บัตรโยงในตู้บัตรรายการบางรายการ ไม่มีการแก้ไขให้ทันสมัย.....			
6.12 มีตู้บัตรรายการของหนังสือให้บริการ น้อยไป ควรมีตู้บัตรรายการไว้ให้ บริการในแต่ละชั้นด้วย.....			

ส่วนที่ 3

สำหรับท่านที่ใช้บัตรรายการ และการใช้รายการต่าง ๆ ในบัตรรายการ

ส่วนที่ 3 นี้ได้นำรายการต่าง ๆ ที่มีในบัตรรายการมาเพื่อสอบถามท่านว่าได้ใช้รายการ

ต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด กรุณาขีดเครื่องหมาย / ลงในช่องหมายเลข 5, 4, 3, 2, 1

ตัวอย่างบัตรรายการ

เลขเรียกหนังสือ	330.94 ป649ป 2535	ผู้แต่ง ปิ่นมณ, อังรี ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจและสังคมยุโรปสมัยกลาง / อังรี ปิ่นมณ, เขียน ; อัครทิพย์ นาคสุภา ... / และคนอื่น ๆ / . ผู้แปล : อัครทิพย์ นาคสุภา, คงศักดิ์ สันติสุขทวงศ์, บรรณาธิการ. -- พิมพ์ครั้งที่ 2.	ชื่อเรื่อง	ผู้แปล
		บรรณาธิการ		
		ครั้งที่พิมพ์		

ข้อที่	รายการ	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	ไม่ใช้เลย 1
1	เลขเรียกหนังสือ (Call number).....				
2	ชื่อผู้แต่ง.....				
3	ชื่อผู้แต่งร่วม (Joint author).....				
4	ชื่อผู้แปล (Translator).....				
5	ชื่อผู้รวบรวม (Compiler).....				
6	ชื่อบรรณาธิการ (Editor).....				
7	ชื่อเรื่อง (Title).....				
8	ครั้งที่พิมพ์ (Edition).....				

ข้อที่	รายการ	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	ไม่ใช้เลย 1
9	หัวเรื่อง (Subject).....				
10	สถานที่พิมพ์ (Place) (เมืองที่พิมพ์).....				
11	สำนักพิมพ์ (Publisher) หรือหน่วยงาน ที่รับผิดชอบการพิมพ์.....				
12	ปีที่พิมพ์ (Date of publication).....				
13	จำนวนเล่มหรือจำนวนหน้า (Number of volumes pagination).....				
14	ภาพประกอบ (ตาราง, แผนภูมิ, แผนที่) (Illustration).....				
15	หมายเหตุข้อความ (Note).....				
16	แนวสืบค้น (Tracing).....				
17	ชื่อชุด (Series).....				
18	เลขมาตรฐานหนังสือสากล (ISBN).....				
	ข้อเสนอนะอื่น ๆ.....				

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวศัทธา คล้ายหาญ

ตำแหน่ง บรรณารักษ์ 6

สถานที่ทำงาน ฝ่ายวิเคราะห์สนเทศ สำนักหอสมุดกลาง

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 พระโขนง กรุงเทพฯ 10110

โทร. 2584002-3

สถานที่ติดต่อ :

ที่บ้าน 1124/34 ซอยเสนานิคม 1

ลาดพร้าว บางเขน

กรุงเทพฯ 10900

โทร. 5416886

ประวัติการศึกษา

อ.บ. (บรรณารักษศาสตร์) มหาวิทยาลัยขอนแก่น

อ.ม. (บรรณารักษศาสตร์) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย